

UTANRÍKISRÁÐUNEYTIÐ

UTANRÍKISRÁÐUNEYTIÐ

ÞRÓUNARSAMVINNUÁÆTLUN 2013-2016

*Áætlun um alþjóðlega þróunarsamvinnu Íslands 2013-2016
Þingsályktun Alþingis, samþykkt 21. mars 2013*

EFNISYFIRLIT

1	Skyldur Íslands í þróunarsamvinnu.....	4
2	Alþjóðleg þróunarsamvinna Íslands.....	5
2.1	Gildi og áherslur	5
2.2	Framlög	6
2.3	Marghliða og tvíhliða samstarf.....	6
2.4	Samstarf við félagasamtök.....	7
3	Framkvæmd	9
3.1	Áherslusvið og málaflokkar.....	9
3.2	Þverlæg málefni.....	13
3.3	Neyðar- og mannúðaraðstoð	15
3.4	Lönd og svæðasamstarf	17
3.5	Stofnanir	19
4	Alþjóðlegt samstarf og viðmið	21
4.1	Sameinuðu þjóðirnar.....	21
4.2	Samstarf OECD-ríkja.....	21
4.3	Parísaryfirlýsingin, Accra-aðgerðaáætlunin og Búsanyfirlýsingin.....	21
5	Stefnumörkun, innra og ytra starf.....	23
	Skammstafanir	26
	Viðauki: Þingsályktun um áætlun um alþjóðlega þróunarsamvinnu Íslands 2013-2016	27

Útgefandi

Utanríkisráðuneytið
www.utanrikisraduneyti.is

Hönnun og umbrot
Fínína

Forsíðumynd
Gunnar Salvarsson

ISBN: 978-9979-9653-5-0

© 2013, Utanríkisráðuneytið

Í þingsályktun um áætlun um alþjóðlega þróunarsamvinnu Íslands 2013–2016, sem samþykkt var á Alþingi í mars 2013, segir:

„Alþingi ályktar, sbr. lög um alþjóðlega þróunarsamvinnu Íslands, nr. 121/2008, að á árunum 2013–2016 skuli unnið að þróunarsamvinnu Íslands í samræmi við eftirfarandi áætlun.

Markmið Íslendinga með alþjóðlegri þróunarsamvinnu sé að leggja íslensk lóð á vogarskálar baráttunnar gegn fátækt og fyrir bættum lífskjörum í fátækustu hlutum heims. Meðvirkri þátttöku á þessu sviði leitist Ísland við að uppfylla pólitískar og siðferðislegar skyldur sínar sem ábyrg þjóð í samfélagi þjóðanna. Alþjóðleg þróunarsamvinna sé ein af meginstöðum íslenskrar utanríkisstefnu.

Slegið er föstu að barátta gegn fátækt, félagslegu ranglæti, misskiptingu lífsgæða og hungri í heiminum sé áfram þungamiðja í stefnu Íslands á sviði alþjóðlegrar þróunarsamvinnu. Jafnframt verði lögð rík áhersla á mannréttindi, jafnrétti kynjanna, réttindi barna, frið og öryggi. Leitast verði við að tryggja innbyrðis samræmi í utanríkisstefnu Íslands með tillitil hnattrænna efnahags-, umhverfis- og öryggismála.

Íslensk þróunarsamvinna endurspegli þannig þau gildi sem íslenskt samfélag stendur fyrir, virðingu fyrir lýðræði og mannréttindum, fjölbreytni mannlífs, umburðarlyndi, réttlæti og samstöðu.“

Þingsályktunina í heild sinni má finna í viðauka á bls. 27.

1 SKYLDUR ÍSLANDS Í ÞRÓUNARSAMVINNU

Markmið Íslands með alþjóðlegri þróunarsamvinnu er að leggja lóð sitt á vogarskálar baráttunnar gegn fátækt og fyrir bættum lífskjörum í fátækustu hlutum heims. Með virkri þátttöku á þessu sviði leitast Ísland við að uppfylla pólitískar og siðferðislegar skyldur sínar sem ábyrg þjóð í samfélagi þjóðanna.

Mikil ábyrgð fylgir því að ráðstafa fram­lögum til þróunarmála, bæði gagnvart íslenskum skattborgurum og íbúum þeirra ríkja sem taka við þróunarframlögum. Vinna þarf markvisst að því að sem bestur árangur náist af þróunarstarfinu og að það nái settu marki. Miklu skiptir að fram­lögum sé ráðstafað samkvæmt ströngustu kröfum um gagnsæi og skilvirkni og að áreiðanleiki sé í fyrirrími í öllum sam­skiptum við samstarfsaðila.

Áætlun um alþjóðlega þróunarsamvinnu Íslands 2013–2016 – nefnd þróunar­samvinnuáætlun til styttingar – er gerð á grundvelli laga um alþjóðlega þróunarsam­vinnu Íslands nr. 121, sem tóku gildi hinn 1. október 2008, en þar segir í 3.gr.¹:

„Ráðherra leggur annað hvert ár fram tillögu til þingsályktunar á Alþingi um áætlun stjórnvalda um alþjóðlega þróunarsamvinnu Íslands til fjögurra ára í senn.

Í áætluninni skal greint frá framlögum til alþjóðlegrar þróunarsamvinnu og hvernig þau skiptast á grundvelli stefnumiða Íslands í þróunarsamvinnu til lengri og skemmri tíma lítið. Þá skal áætlunin fela í sér heild­stætt yfirlit yfir það hvernig ráðherra hyggst ná settum markmiðum hennar. Í áætluninni skal m.a. tiltaka fyrirhugað hlutfall framlaga til alþjóðlegrar þróunarsamvinnu af vergum þjóðartekjum.“

Alþjóðleg þróunarsamvinna er ein af meginstöðum íslenskrar utanríkisstefnu. Áætlun þessi byggist á áherslum á mann­réttindi og jafnrétti kynjanna, frið og öryggi, ásamt baráttu gegn fátækt, félags­legu ranglæti, misskiptingu lífsgæða og hungri. Leitast er við að tryggja innbyrðis samræmi í utanríkisstefnu Íslands með til­liti til hnattrænna efnahags-, umhverfis- og öryggismála.

Aðild Íslands að Sameinuðu þjóðunum er helsti grundvöllur þróunarsamvinnu Íslands. Sem fullvalda ríki í samfélagi þjóðanna tekur Ísland þátt í verkefnum SP á grunni stofnsáttmála samtakanna.

Í Þúsaldaryfirlýsingunni sem samþykkt var á allsherjarþingi Sameinuðu þjóðanna árið 2000 segir að grunngildi alþjóða­samstarfs á 21. öldinni séu frelsi, jafnrétti, samstaða, umburðarlyndi, virðing fyrir náttúrunni og samábyrgð. Í yfirlýsingunni eru gefin fyrirheit um að ríki heims muni berjast fyrir friði og öryggi og ráðast sam­eiginlega gegn fátækt. Kveðið er á um að starfsemi SP að úrlausn deiluefna, endur­reisnar og friðargæslustarfa verði efl­d. Þá fjallar hún um þau atriði sem mestu skipta til að stuðla að félagslegum framförum og ýta undir hagsæld og framfarir. Á yfir­lýsingunni byggja Þúsaldarmarkmiðin sem nú eru almenn viðmið í alþjóðlegu þróunarstarfi og stefnt er á að náist árið

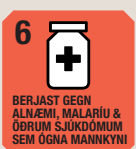
2015. Á vettvangi Sameinuðu þjóðanna hefur nú þegar verið hafin vinna við gerð samkomulags um þau markmið sem taka skuli við af Þúsaldarmarkmiðunum þegar þau renna sitt skeið á enda árið 2015. Ísland mun taka virkan þátt í því starfi á næstu árum.

Með ofangreint í huga og með vísan í 1. gr. þróunarsamvinnulaga fjallar áætlun þessi um heildarþátttöku Íslands í alþjóðlegu þróunarstarfi, friðargæslu og endurreisn, auk neyðar- og mannúðaraðstoðar.

Monterrey-samþykktin um fjármögnun þróunar var niðurstaða á alþjóðaráð­stefnu SP árið 2002. Samþykktin felur í sér gagnkvæma skuldbindingu og ábyrgð þeirra ríkja sem starfa að þróunarsamvinnu, veitendur aðstoðar munu auka framlög til aðstoðar þróunarlöndum, þróunarstofn­anir auka skilvirkni með aukinni sam­hæfingu aðgerða og viðtökuríkin stuðla að umbótum og bættum stjórnarháttum í opinberri stjórnsýslu og við framkvæmd verkefna.

Auk ofangreindra samþykktu hefur Ísland fullgilt ýmsa samninga og sáttmála SP sem fela í sér skyldur sem hafa þýðingu fyrir áætlun þessa, þar á meðal mann­réttindasamningana, barnasáttmálann, kvennasáttmálann, eyðimerkursáttmálann, hafréttarsáttmálann og loftslags­samninginn.

ÞÚSALDARMARKMIÐ SAMEINUÐU ÞJÓÐANNA

1. Við gerð áætlunarinnar var einnig stuðst við lög um Íslensku friðargæsluna nr. 73/2007

2 ALÞJÓÐLEG ÞRÓUNARSAMVINNA ÍSLANDS

2.1 Gildi og áherslur

Alþjóðleg stefnumótun í þróunarsamvinnu endurspeglar viðhorf sem byggjast á þeirri miklu reynslu sem safnast hefur í árunna rás. Reynslan kennir að þó að hægt sé að nota svipaðar aðferðir frá landi til lands verður ávallt að taka mið af staðháttum og aðstæðum sem eru mismunandi frá einu landi til annars.

Áhersla er lögð á stuðning við fátækustu ríki heims og fátækt fólk í ríkjum þar sem gæðum er misskipt. Samstarf í þágu friðar og endurreisn stríðshrjáðra samfélaga er auk þess veigamikill þáttur í þróunarsamvinnu. Þá er sjónum beint að ríkjum sem búa við veika stjórnsýslu og veikt lýðræðislegt stjórnarfar, svokölluðum þrotríkjum (e. failed states) eða óstöðugum ríkjum (e. fragile states).

Íslensk þróunarsamvinna endurspeglar þau gildi sem íslenskt samfélag stendur fyrir – virðingu fyrir lýðræði og mannréttindum, fjölbreytni mannlífs, umburðarlyndi, réttlæti og samstöðu. Í ljósi þessa er lögð áhersla á;

- i. **Ábyrgð** – að ráðvendni og gagnsæi verði höfð að leiðarljósi í þróunarstarfi og ábyrgð á framkvæmd og árangri starfsins deilt með samstarfsaðilum.
- ii. **Árangur** – að allir þættir þróunarstarfsins, stjórnun, verklag og aðferðafræði verkefna, stuðli að því að árangur þróunarsamvinnu verði sem mestur.
- iii. **Áreiðanleiki** – að landi og þjóð verði aflað virðingar á alþjóðavettvangi með því að vera faglegur og traustur samstarfsaðili í þróunarstarfi.

Markmið Íslands í þróunarsamvinnu er að styðja áætlanir um útrýmingu fátæktar á grunni sjálfbærrar þróunar og uppbyggingar á mannauði. Sérstök áhersla er lögð á mannréttindi, jafnrétti, frið, öryggi og verkefni þar sem íslensk sérþekking og reynsla nýtist.

Þúsaldarmarkmiðin og alþjóðlegar samþykktir um þróunarsamvinnu sem íslensk stjórnvöld eru aðili að eru leiðarljós þróunarsamvinnu Íslands. Leitast er við að tryggja eignarhald heimamanna á verkefnum og áætlunum. Þannig festast framfarir í sessi og heimamenn bera sjálfir ábyrgð á þróun eigin samfélags. Einnig er kappkostað að auka gagnkvæman skilning og samstöðu Íslands og þróunarlanda með auknum samskiptum, m.a. á sviði menningar og

viðskipta. Það hefur sýnt sig að samræmi í stefnumótun gjafaríkja (e. policy coherence) styrkir árangur þróunarsamvinnu. Gerð verður greining á möguleikum íslenskra stjórnvalda þar að lútandi.

Helstu áhersluþættir þróunarstarfs Íslands verða sem hér segir:

- i. Í tvíhliða þróunarsamvinnu ÞSSÍ verður lögð áhersla á þrjú ríki í Afríku sem Ísland hefur reynslu af samstarfi við og eru í hópi fátækustu ríkja álfunnar. Þessi ríki eru Malaví, Mósambík og Úganda. Einnig verður veitt aðstoð á vettvangi svæðasamstarfs með sérstaka áherslu á auðlindanýtingu.
- ii. Störf í þágu friðar munu byggjast á framlögum til alþjóðastofnana og störfum íslenskra sérfræðinga í tveimur löndum sem eru mikilvæg friði og öryggi í heiminum. Þessi lönd eru Afganistan og Palestína².
- iii. Í marghliða þróunarstarfi verður lögð áhersla á samstarf við fjórar stofnanir sem eru sérstaklega mikilvægar á áherslusviðum þessarar áætlunar. Þessar stofnanir eru Alþjóðabankinn, Barnahjálpi SP (UNICEF), Stofnun SP um kynjajafnrétti og valdeflingu kvenna (UN Women) og Háskóli Sameinuðu þjóðanna (HSP).
- iv. Neyðar- og mannúðaraðstoð verður áfram mikilvægur þáttur þróunarstarfs Íslands, fyrst og fremst í samstarfi við Samræmingarskrifstofu aðgerða SP í mannúðarmálum (OCHA), Neyðarsjóð SP (CERF), Matvælaáætlun SP (WFP) og frjáls félagsamtök.
- v. Unnið verður markvisst að samræmingu á störfum þeirra sem veita opinbera þróunaraðstoð Íslendinga og aukinni samhæfingu tvíhliða og marghliða þróunarsamvinnu.
- vi. Samstarf við frjáls félagsamtök verður eftl enn frekar, bæði á sviði þróunarsamvinnu og vegna neyðar- og mannúðaraðstoðar.
- vii. Stuðlað verður að aukinni umfjöllun og skoðanaskiptum um málefni þróunarlanda og um framkvæmd þróunarsamvinnu Íslands með útgáfustarfsemi, ráðstefnum og fræðslu.

2. Átt er við hernumdu svæðin, Gaza og Vesturbakkann, þ.m.t. Austur-Jerúsalem en Ísland hefur viðurkennt sjálfstæði og fullveldi Palestínu innan landamæraanna frá því fyrir sex daga stríðið árið 1967

2 ALÞJÓÐLEG ÞRÓUNARSAMVINNA ÍSLANDS

2.2 Framlög

Íslensk stjórnvöld styðja markmið Sameinuðu þjóðanna um að iðnríki skuli veita sem nemur 0,7% af vergum þjóðartekjum (VÞT) til þróunarsamvinnu. Með vísan í samþykktir allsherjarþings SP allt frá árinu 1970 og samþykktir SP um fjármögnun í þágu þróunar sem gerðar voru í Monterrey 2002 og Doha 2008 er hér mörkuð sú stefna að Ísland muni á næstu árum skipa sér í hóp þeirra ríkja sem leggja meira en sem nemur 0,7% afVÞT til þróunarsamvinnu.

Nágrannaríki Íslands, Noregur, Svíþjóð og Danmörk, auk Hollands og Lúxemborgar, hafa öll veitt a.m.k. 0,7% afVÞT til þróunarsamvinnu um áráraðir. Önnur ríki hafa sett fram tímasettar áætlanir um að ná 0,7% markmiðinu, t.d. Evrópusambandsríkin sem áætla að leggja samtals 0,7% afVÞT til þróunarsamvinnu árið 2015.

Framlög Íslands til þróunarsamvinnu hækkuðu mikið á árunum 2006 til 2009 og námu 4,3 milljörðum króna, eða 0,37% afVÞT á árinu 2008. Í ljósi efnahagsþrenginga var ekki hjá því komist að draga úr þróunarframlögum líkt og í öðrum útgjaldaliðum ríkisins. Árin 2011 og 2012 námu framlögin sem svarar til 0,21% afVÞT. Áætlanir gera ráð fyrir að framlögin fari stigvaxandi og nemi 0,42% afVÞT³ á árinu 2016 sbr. yfirlitstöflu.

Við endurskoðun þróunarsamvinnuáætlunar árið 2015 verður hraðað á hækkun framlaga svo ná megi því markmiði að árið 2019 renni 0,7% afVÞT til þróunarmála, en gert er ráð fyrir að framlögin nemi 0,5% afVÞT árið 2017.

Forsendur áætlunarinnar byggjast á fyrirbyggjandi spá um hagvöxt⁴. Verði hagvöxtur meiri koma framlögin til endurskoðunar.

2.3 Marghliða og tvíhliða samstarf

Tvíhliða og marghliða starf er af sama meidi og fléttast náid saman, bæði við stefnumótun og starf á vettvangi.⁵ Með heildarlöggjöf um þróunarsamvinnu er lagður grunnur að því að tengja betur saman

	VÞT	Hlutfall af VÞT	Framlag
2007.....	1.236.756	0,24%	3.029
2008.....	1.162.898	0,37%	4.291
2009.....	1.205.616	0,35%	4.243
2010.....	1.267.024	0,27%	3.481
2011.....	1.382.872	0,21%	2.966
Áætlun			
2012.....	1.502.563	0,21%	3.201
2013.....	1.663.302	0,26%	4.332
2014.....	1.773.680	0,28%	4.966
2015.....	1.878.238	0,35%	6.574
2016.....	1.930.273	0,42%	8.107

í milljónum króna

störf á tvíhliða og marghliða vettvangi. Þannig styrkist alþjóðastarf Íslands þar sem reynsla og árangur af tvíhliða samvinnu nýtist við störf innan alþjóðastofnana og öfugt.

Stjórnvöld skulu standa skil á gæðum og árangri þróunarstarfsins. Árangur, skilvirkni, vönduð og fagleg vinnubrögð eru lykilatriði við ákvarðanatöku um hvernig fjárveitingum til þróunarsamvinnu skal háttað. Reglulegt mat og úttektir á starfsemi þeirra aðila sem framkvæma þróunarverkefni er forsenda slíkra ákvarðana og lögð er áhersla á að slíkt sé gert með kerfisbundnum hætti. Gildir þar einu hvort um er að ræða samstarf við fjáls félagasamtök, framlög til alþjóðastofnana, eða vegna tvíhliða verkefna ÞSSÍ. Markmið þróunarsamvinnulaga um heildarsýn á málaflökkinn felur í sér þá kröfu að öll þróunarsamvinna Íslands sé mæld eftir sömu mælistiku eins og frekast er unnt. Í því skyni er áriðandi að skýrir verkferlar gildi um framkvæmd úttekta og upplýsingagjöf sem stuðlar að auknu gagnsæi þróunarstarfsins.

3. Vergar þjóðartekjur skv. Hagstofu Íslands.

4. Spá Hagstofu Íslands um VÞT, 2. nóvember 2012

5. Framlög til alþjóðastofnana sem eyrnamerkt eru tilteknum ríkjum eða afmörkuðum verkefnum eru kölluð „fjölpjódleg-tvíhliða framlög“ (e. multi-bilateral) og eru talin fram sem tvíhliða framlög í tölfraði DAC.

2 ALÞJÓÐLEG ÞRÓUNARSAMVINNA ÍSLANDS

2.4 Samstarf við félagasamtök

Frjáls félagasamtök leggja mikið af mörkum til þróunarsamvinnu og til neyðar- og mannúðaraðstoðar. Styrkur þeirra felst oft í nálægð við grasrótna í þeim samfélögum sem þiggja aðstoð og þau geta verið mikilvægir málsvavar þjóðfélagshópa sem standa höllum fæti og minna mega sín. Stuðningur við þau grundvallast þannig á eflingu grasrótarstarfs og styrkingu lýðræðis.

Frá og með árinu 2012 er sérstakur liður í fjárlögum ætlaður samstarfi við félagasamtök. Árið 2011 runnu um 5% framlaga stjórnvalda til þróunarmála til verkefna sem unnin eru í samstarfi við félagasamtök, en áætlað er að framlögin aukist og nemi um 8% árið 2014. Komið hefur verið á leiðbeinandi verklagsreglum og einu umsóknarferli fyrir öll verkefni, hvort heldur um er að ræða neyðar- og mannúðaraðstoð eða þróunarverkefni. ÞSSÍ mun áfram

leggja áherslu á samstarf við innlend félagasamtök í samstarfsríkjum Íslands þar sem fylgt verður sömu verklagsreglum og í samstarfi við íslensk og alþjóðleg samtök. Verklagsreglurnar skulu endurskoðaðar árið 2013 með sérstöku tilliti til viðmiða alþjóðlegs samkomulags um góða starfshætti í mannúðaraðstoð (e. Good Humanitarian Donorship). Markmið stjórnvalda er jafnframt að rammastærðing verði meðal þeirra leiða sem geta legið til grundvallar samstarfi við félagasamtök í framtíðinni.

Neyðaraðstoð vegna náttúruhamfara og annarra atburða sem krefjast skjótra viðbragða mun eftir sem áður greiðast af fjárlagalið um mannúðarmál og neyðaraðstoð, þ.m.t. þau framlög sem renna til félagasamtaka.

Tafla 1: Helstu áhersluatriði í þróun framlaga til þróunarsamvinnu verða sem hér segir:

FORSENDUR	ÁHERSLUR	AÐGERÐIR
<p>0,7% MARKMIÐ SP</p> <ul style="list-style-type: none"> Á vettvangi SP hafa ríki heims samþykkt að 0,7% vergra þjóðartekna skuli renna til þróunarsamvinnu. Flest vestræn ríki hafa sett tímasett markmið um að ná 0,7% markmiðinu. Norðurlöndin eru meðal örlátustu ríkja heims í þróunarsamvinnu og leggja mikla áherslu á 0,7% markmiðið í málflutningi sínum. 	<ul style="list-style-type: none"> Ísland styður 0,7% markmiðið. Ísland verði í hópi þeirra ríkja sem leggja hlutfallslega mest til þróunarmála. 	<ul style="list-style-type: none"> Fylgt verður tímasettri áætlun um hækkun framlaga á gildistíma þessarar áætlunar, úr 0,26% í 0,42% af VPT á tímabilinu 2013–2016. Stefnt að hækkun framlaga í 0,35% af VPT árið 2015 og 0,42% af VPT árið 2016. Hraðað verður á hækkun framlaga við endurskoðun áætlunarinnar árið 2015. Verði hagvöxtur meiri en nú er spáð koma framlögin til endurskoðunar, en jafnframt tryggt að framlög til þróunarmála verði ekki lægri að raungildi en árið 2013. Árið 2017 renni 0,5% af VPT til þróunarmála og árið 2019 renni 0,7% af VPT til þróunarmála.
<p>FJÁRLÖG</p> <ul style="list-style-type: none"> Markmið þróunarsamvinnulaga er að efla hlut Alþingis að umfjöllun um þróunarmál. Aukið gagnsæi í umfjöllun og áætlanagerð í þróunarmálum. Forgangsröðun skv. þróunarsamvinnu-áætlun endurspeglar í fjárlögum. 	<ul style="list-style-type: none"> Auka skilvirkni og árangur þróunarsamvinnu með skýrari áætlanagerð. 	<ul style="list-style-type: none"> Framlög til fjárlagaliðar fyrir verkefni félagasamtaka nemi 8% af heildarframlögum árið 2014. Sérstakur fjárlagaliður fyrir Alþjóðlega jafnréttisskólann í fjárlögum eftir að skólinn er orðinn hluti af neti HSP á Íslandi.

2 ALÞJÓÐLEG ÞRÓUNARSAMVINNA ÍSLANDS

Eftirfarandi áætlun um skiptingu framlaga byggist á reynslu undanfarinna ára, þar á meðal úttektum á verkefnum ÞSSÍ og störfum þeirra alþjóðastofnana sem Ísland starfar með. Ekki er tilefni til að breyta út frá þeirri meginskiptingu framlaga sem verið hefur.

Tafla 2: Áætlun um skiptingu framlaga eftir fjárlagaliðum

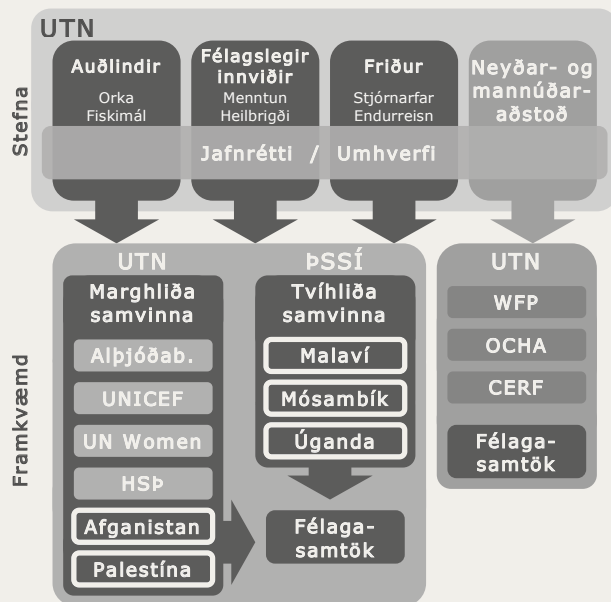
	2013	2014	2015	2016
ÞSSÍ	1.772,6 41%	1.982,5 40%	2.624,3 40%	3.236,4 40%
UTN	2.282,7 53%	2.576,6 52%	3.410,5 52%	4.206,0 52%
Þar af:				
Jarðhitaskóli HSP.....	249,8 6%	286,5 6%		
Matv. og landbúnaðarst. SP, FAO	27,2 1%	31,2 1%		
Þróunaráætlun SP, UNDP	42,8 1%	49,1 1%		
Barnahjálp SP, UNICEF.....	175,1 4%	200,9 4%		
Sjávarútvegsskóli HSP.....	211,7 5%	242,8 5%		
Landgræðsluskóli HSP	85,1 2%	102,0 2%		
Stofnun SP um kynjajafnrétti og valdeflingu kvenna, UN Women	174,7 4%	200,4 4%		
Mannúðarmál og neyðaraðstoð	262,2 6%	300,8 6%		
Alþjóðabankinn	177,5 4%	203,6 4%		
Umhverfis- og loftslagsmál.....	80,6 2%	92,5 2%		
Íslensk friðargæsla.....	195,0 5%	219,4 4%		
Þróunarmál og hjálparstarfsemi, óskipt.....	206,6 5%	231,0 5%		
Almenn framlög til annarra alþ.stofnana *	149,4 3%	171,4 3%		
Stofnfjárframlög (IDA, NDF)	245,0 6%	245,0 5%		
Samstarf við frjáls félagasamtök	277,1 6%	397,3 8%	525,9 8%	648,6 8%
Eftirlit Alþingis	- -	9,9 0,2%	13,1 0,2%	16,2 0,2%
SAMTALS	4.332,4	4.966,3	6.574,0	8.107,0
Hlutfall af VÞT	0,26%	0,28%	0,35%	0,42%

í milljónum króna

* Hlutfall framlaga til alþjóðlegra stofnana sem telst til þróunarsamvinnu: Almenn framlög til SP (12%), UNESCO (60%), IAEA (33%), ÖSE (74%), Alþjóðleg friðargæsla (6%), ILO (60%), WHO (76%) og UNFCCC (61%).

3 FRAMKVÆMD

Í áætlun þessari er áhersla lögð á að skerpa sýn og fylgja skýrri forgangsröðun í þróunarstarfi Íslands á grundvelli sjálfbærrar þróunar. Megináhersla verður á þrjú svið; auðlindir, félagslega innviði og frið, og tvö þverlæg málefni; jafnrétti og umhverfi. Við framkvæmd þróunarsamvinnu verður áhersla á fimm lönd: Afganistan, Malaví, Mósambík, Palestínu og Úganda. Fjórar alþjóðastofnanir verða lykilstofnanir í marghliða þróunarsamvinnu: Alþjóðabankinn, UNICEF, UN Women og HSP. Neyðar- og mannúðaraðstoð verður eftir sem áður mikilvægur þáttur þróunarstarfsins með áherslu á OCHA, CERF og WFP.

Áætla má að á undanförunum árum hafi um 75% framlaga sem eyrnamerkt eru sérstökum málefnum fallið innan ramma þeirra áherslusviða og þverlægu málefna sem hér er lögð áhersla á. Áfram verður miðað við að þessu lágmarkshlutfalli verði náð við framkvæmd áætlunarinnar, auk þess sem í einstökum samstarfsríkjum verði áherslusviðin að hámarki tvö. Þau framlög og verkefni sem falla utan rammans styðja

við áherslur og markmið áætlunarinnar eða eru verkefni sem talið er sérstaklega mikilvægt að Ísland styðji, svo sem aðstoð við flóttamenn og skuldastýringu þróunarríkja.

Með þessu verður leitast við að efla skilvirkni og árangur þróunarstarfs Íslands og að það beinist í þann farveg að saman fari sérþekking og reynsla Íslendinga og þarfir samstarfsríkja.

3.1 Áherslusvið og málaflokkar

Auðlindir

Sjálfbær nýting náttúruauðlinda er ein af grunnforsendum efnahagslegrar uppbyggingar í þróunarlöndunum. Ísland er aðili að yfirlýsingu ráðherra OECD um grænan hagvöxt, en hugtakið vísar til hagþróunar á grundvelli sjálfbærrar auðlindanýtingar, ábyrgrar stefnu í umhverfismálum og jöfnuðar.

Fiskimál

Framfarir í fiskimálum⁶ eru sérstaklega mikilvægar til að bæta lífsviðurværi íbúa margra þróunarríkja, en einn milljarður íbúa þeirra reiðir sig á fisk sem megin próteingjafa í fæðu og hefur eftirspurn eftir fiski aukist mun meira en framboð. Alls búa um 90% þeirra sem hafa lífsviðurværi sitt af fiskveiðum í þróunarlöndum.

Bætt nýting fiskistofna og bætt meðferð afla, ásamt auknu framboði fisks úr fiskeldi, eykur fæðuöryggi viðkomandi samfélaga og skapar grundvöll fyrir auknum útflutningstekjum. Uppbygging og innleiðing fiskveiðistjórnunarkerfa sem byggjast á vísindaráðgjöf skiptir einnig miklu máli við aðlögun þróunarríkja að áhrifum loftslagsbreytinga.

Fiskimál eru flókinn málaflokkur sem mörgum þróunarríkjum hefur reynt erfitt að byggja upp. Frá upphafi tvíhliða þróunarsamvinnu Íslands hafa fiskimál verið þungamiðja starfsins. Sú áhersla þróaðist vegna óska þróunarríkja um samstarf á sviði þar sem íslensk sérþekking og reynsla er fyrir hendi. Í árána rás hefur byggst upp góð þekking á þróunarstarfi í fiskimálum á Íslandi og er málaflokknum nú mikið sinnt bæði á tvíhliða og marghliða vettvangi.

6. Fiskimál er hér notað sem samheiti yfir fiskveiðistjórnun, fiskveiðar í sjó og vötnum, meðhöndlun og fiskvinnslu ásamt fiskeldi.

3 FRAMKVÆMD

Reykjavíkuryfirlýsingin um ábyrgar fiskveiðar í vistkerfi sjávar frá 2001 kvað á um mikilvægi þróunaraðstoðar í fiskimálum. Á leiðtogafundi SP um sjálfbæra þróun ári síðar náðist aukin áhersla á fiskimál í störfum þróunarstofnana og hefur því aukin athygli beinst að þessum málaflokki á umliðnum árum. Málefni hafsins voru einnig í brennidepli á ríkjaráðstefnu SP um sjálfbæra þróun í Ríó de Janeiro 2012, þar sem Alþjóðabankinn ýtti úr vör alþjóðlegu samstarfsverkefni um málefni hafsins (e. Global Partnership for Oceans). Ísland er þátttakandi í verkefninu, en markmið þess er að stuðla að verndun hafsins og sjálfbærri nýtingu sjávarauðlinda með sérstaka áherslu á þróunarlönd.

Með ofangreint í huga mun Ísland taka áfram virkan þátt í starfi á þessum vettvangi, með öflugu starfi Sjávarútvegsskóla HSP, í gegnum alþjóðastofnanir, sem og verkefnum ÞSSÍ. Stuðningur Íslands mun beinast til jafns að uppbyggingu í samfélögum sem byggja afkomu sína á fiski, sem og hinum tæknilegu þáttum geirans.

Orkumál

Orkumál eru mikilvæg framgangi Þúsaldarmarkmiðanna. UNDP bendir á að útilokað sé að ná markmiðunum nema bætt verði úr aðgengi að orku fyrir hina fátæku. Samkvæmt upplýsingum stofnunarinnar búa um 1,6 milljarðar jarðarbúa án rafmagns og um tveir milljarðar mæta orkuþörf sinni með óheilmæmum aðferðum svo sem brennslu viðar og taðs. Notkun þessara efna til húshitunar og eldamensku veldur mengun sem oft bitnar sérstaklega illa á konum og börnum og stuðlar að hnignun auðlinda s.s. skóglendis.

Áriðandi er að styðja þróunarríki til að mæta orkuþörf sinni með nýtingu hreinnar og endurnýjanlegra orkulinda þar sem þess er kostur og takmarka þar með áhrif aukinnar orkuframleiðslu á losun gróðurhúsalofttegunda. Á alþjóðavettvangi hefur aukin áhersla verið lögð á endurnýjanlega

orkugjafa til hagsbóta fyrir þróunarlönd. Átaksverkefnið „sjálfbær orka fyrir alla“ (e. Sustainable Energy for All) var sett á laggirnar af aðalframkvæmdastjóra SP, með áherslu á að auka aðgengi að orku, bæta orkunýtingu og auka notkun endurnýjanlegra orkugjafa.

Ísland og Alþjóðabankinn hafa gert með sér samkomulag um að vinna að aukinni jarðhitanýtingu í austurhluta Afríku, nánar tiltekið í ríkjum sem liggja í sigdalnum í Austur-Afríku (e. East-African Rift Valley), en samstarfið er hluti af þátttöku Alþjóðabankans í áttakinu um sjálfbæra orku fyrir alla. Samstarfið er mesta áttak til jarðhitanýtingar í þróunarríkjum frá upphafi og með því er Ísland orðinn aðalráðgjafi bankans á sviði jarðhitamála. ÞSSÍ er framkvæmdaaðili fyrsta hluta verkefnisins sem snýr að jarðhitaleit og rannsóknum, en Norræni þróunarsjóðurinn kemur að fjármögnun þess til móts við ÞSSÍ.

Orkumál hafa verið vaxandi áherslu-flokkur í þróunarsamvinnu Íslands á síðustu árum, en fram að þeim tíma var starfsemi Jarðhitaskóla HSP meginframlag Íslands til orkumála. Þátttaka Íslands á þessu sviði verður eflað enn frekar, bæði á tvíhliða og marghliða grundvelli og með áframhaldandi öflugu starfi jarðhitaskólans.

Félagslegir innviðir

Grunnstöð hvers samfélags er sá auður sem felst í borgurum þess. Aukin menntun, betra heilbrigði og jafnrétti auka tækifæri hins almenna borgara til þátttöku í verðmætasköpun og velferð samfélagsins og stuðla þar með að auknum hagvexti og félagslegum framförum.

Menntun og heilbrigði

Fimm af átta Þúsaldarmarkmiðum beinast að menntun og heilbrigði. Þrátt fyrir verulegar úrbætur í aðgengi barna að grunnskólamenntun vantar töluvert upp á að alþjóðlegum þróunarmarkmiðum sé náð og gæði menntunar er víða ábótavant.

Brottfall grunnskólanema er t.d. enn mikið og ólæsi fullorðinna sömuleiðis. Menntun mun því áfram vera lykilþáttur í þróunarsamvinnu Íslands. Áhersla verður lögð á menntun barna og fullorðinsfræðslu ásamt uppbyggingu fagþekkingar innan áherslusviðanna.

Vanburðug heilbrigðisþjónusta og heilsugæsla er enn helsti vandi fátækustu landanna. Þótt verulegur árangur hafi náðst í að draga úr bæði mæðra- og barnadaða deyja árlega tæplega 7 milljónir barna fyrir fimm ára aldur og nærri 290 þúsund konur og stúlkur af völdum þungunar eða af barnsförum. Heilbrigðismál verða því áfram veigamikill þáttur í þróunarsamvinnu Íslands. Lögð verður sérstök áhersla á grunniþjónustu, hollustuhætti og kyn- og fjösemisheilbrigði og -réttindi þar sem heilsa mæðra- og ungbarna er í forgangi.

Stuðningur við uppbyggingu félagslegra innviða verður einkum veittur á héraðsgrundvelli – svonefnd héraðsnálgun – og byggist á reynslu og sérþekkingu Íslendinga við að skipuleggja og veita opinbera þjónustu í miklu fámenni og við erfiðar aðstæður. Fjárfesting í heilbrigðismálum, vatnsöflun og menntamálum verður þannig tvíþing saman við stuðning við uppbyggingu á getu héraðsvalda til að veita þjónustu á þessum mikilvægu sviðum. Reynsla Þróunarsamvinnustofnunar bendir til þess að þessi sérþekking falli vel að þörfum samstarfsaðila okkar.

Friður

Friður, öryggi og þróun eru nátengd. Friðvænlegt umhverfi er forsenda langtíma-uppbyggingar og efnahagslegrar framþróunar. Að sama skapi getur veikt stjórnarfar, stöðnun og óvissa í fátækum ríkjum verið uppspretta ófriðar. Stríðsátök og óstöðugleiki geta haft áhrif langt út fyrir landamæri hlutaðeigandi ríkja, s.s. með aukinni útbreiðslu sjúkdóma, vegna skipulagðrar glæpa- og hryðjuverkastarfsemi, með fólksflutningum og fólksflótta.

3 FRAMKVÆMD

Stjórnarfar og endurreisn

Grunnforsendur friðar í stríðshrjáðum löndum eru traust stjórnarfar og endurreisn sem byggist á efnahags- og félagslegri þróun. Gott stjórnarfar felur m.a. í sér að hinn almenni borgari geti treyst á lög og reglu, að mannréttindi séu virt og að fylgt sé ábyrgum og gagnsæjum stjórnarháttum.

Friðargæsla og -uppbygging er grundvallarþáttur í starfi Sameinuðu þjóðanna og leggur Ísland þeim málaflokki

lið með margvíslegum hætti. Auk fjárfra­mlaga til alþjóðlegrar friðargæslu SP⁷ tekur Ísland þátt í friðaruppbyggingu með því að senda sérfræðinga til starfa hjá alþjóðastofnunum á vettvangi stríðshrjáðra landa. Á síðustu árum hefur skilningur og áhugi á mikilvægi borgaralegra endurreisnarstarfa í stríðshrjáðum löndum farið vaxandi í alþjóðastarfi. Fellur sú áhersla vel að getu og áherslum Íslands, enda eru allir íslenskir friðargæsluliðar borgaralegir starfsmenn. Forsendur þátttöku Íslands í

friðargæsluverkefnum er að um sé að ræða aðgerðir á vegum eða í umboði SP.

Friðargæslustörf Íslands felast í störfum sérfræðinga á vegum alþjóðastofnana. Áhersla er lögð á aðstoð við þá sem minna mega sín s.s. flóttamenn og börn, neyð­araðstoð, sam­hæfingu endurreisnarstarfs og stjórnarfar við framkvæmd ályktana öryggisráðs SP um konur, frið og öryggi.

Tafla 3: Auðlindir

FORSENDUR	MARKMIÐ	AÐGERÐIR	
FISKIMÁL	<ul style="list-style-type: none"> ■ Framfarir í fiskimálum eru mikilvægur hlekkur í efnahagslegri þróun og tæki til að vinna að framgangi Þúsaldar­markmiðsins um baráttu gegn hungri. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Aukið fæðuöryggi og bætt lífsviðurværi í þróunar­löndum með sjálfbærum fiskveiðum, bættri nýtingu afla og fram­þróun í fiskeldi. ■ Íslensk þekking og reynsla á fiskimálum nýtt til hagsbóta fyrir þróunar­lönd. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Öflugt starf fagteymis UTN og PSSÍ í auðlinda- og umhverfismálum. ■ Virk þátttaka í stefnumótun alþjóðastofnana er fiskimál varða. ■ Áhersla lögð á störf FAO og Alþjóðabankans. ■ PSSÍ leggur sérstaka áherslu á fiskimál í Mósambík og Úganda. ■ Öflugt starf Sjávarútvegsskóla HSP á Íslandi. Starfsemi skólans liður í heildarstefnu Íslands í málaflokknum.
ORKA	<ul style="list-style-type: none"> ■ Mæta þarf orkuþörf þróunar­ríkja svo ná megi Þúsaldar­markmiðunum. ■ Lífskjör og heilsufar íbúa þróunar­landa batnar með aukinni notkun endurnýjanlegra orkugjafa. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Aukin nýting endurnýjanlegra orkugjafa í þróunar­löndum, til hagsbóta þeim fátæku. ■ Aukin þekking og geta ríkja í Austur-Afríku stuðlar að frekari nýtingu þeirra á jarðhita. ■ Íslensk þekking og reynsla á sviði endurnýjanlegrar orku nýtt til hagsbóta fyrir þróunar­lönd. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Öflugt starf fagteymis UTN og PSSÍ í auðlinda- og umhverfismálum. ■ Virk þátttaka í stefnumótun alþjóðastofnana er orkumál varða. ■ Rík áhersla á samstarfs­verkefni Íslands og Alþjóðabankans um þróun jarðhita í Austur-Afríku. PSSÍ er framkvæmdaðili fyrsta hluta verkefnisins sem snýr að jarðhitaleit og rannsóknnum, en NDF kemur að fjármögnun þess til móts við PSSÍ. ■ Stuðlað að aukinni fjárfestingu ríkja og þróunar­stofnana í jarðhitaverkefnum til hagsbóta fyrir þróunar­ríki. ■ Áhersla lögð á störf SP, Alþjóðabankans, NDF og IRENA. ■ Öflugt starf Jarðhitaskóla HSP á Íslandi. Starfsemi skólans liður í heildarstefnu Íslands í málaflokknum.

7 6% almennra fjárfra­mlaga til friðargæslu SP eru talin fram sem þróunaraðstoð skv. viðmiðum DAC.

3 FRAMKVÆMD

Tafla 4: Félagslegir innviðir

	FORSENDUR	MARKMIÐ	AÐGERÐIR
MENNTUN	<ul style="list-style-type: none"> ■ Menntun er grundvöllur framfara. ■ Þúsaldarmarkmið nr. 2 leggur áherslu á mikilvægi grunnskólamenntunar. ■ Þúsaldarmarkmið nr. 3 leggur áherslu á að stúlkur njóti menntunar til jafns við drengi. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Eflid grunnmenntun barna og fullorðinna í þróunarlöndum. ■ Styrkari fagþekking á sviðum sem byggjast á íslenskri sérhæfingu. ■ Aukið jafnrétti og valdefling kvenna með menntun og þjálfun. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Öflugt starf fagteymis UTN og PSSÍ í félags- og jafnréttismálum. ■ Sérstök áhersla á menntun og fullorðinsfræðslu í öllum samstarfslöndum PSSÍ. ■ Samstarf við félagasamtök í menntamálum. ■ Starfsemi HSP á Íslandi á sviði fiskimála, orkumála og landgræðslu. ■ Starfsemi Alþjóðlega jafnréttisskólans á Íslandi. ■ UN Women og UNICEF lykilstofnanir sem stuðla að menntun stúlkna og kvenna.
HEILBRIGÐI	<ul style="list-style-type: none"> ■ Þrjú af átta Þúsaldarmarkmiðum fjalla um bætt heilsufar, með sérstaka áherslu á mæður og börn.. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Bætt grunnþjónusta á sviði heilbrigðismála í þróunarlöndum. ■ Áhersla á heilsu kvenna og barna.. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Öflugt starf fagteymis UTN og PSSÍ í félags- og jafnréttismálum. ■ PSSÍ leggur áherslu á lýðheilsu og vatns- og hreinlætismál í Malaví og Úganda, sérstaklega mæðra- og ungbarnaheilsu. ■ Samstarf við félagasamtök í heilbrigðismálum. ■ Samstarf við UN Women sem stuðlar að bættri heilsu stúlkna og kvenna. ■ Stuðningur við kyn- og frjósemisheilbrigði og – réttindi, t.d. með framlögum til UNFPA. ■ Þátttaka í samstarfi Norðurlanda um mikilvægi kyn- og frjósemisheilbrigðis og -réttinda. ■ Með stuðningi við UNICEF er lögð áhersla á heilsufar barna.

3 FRAMKVÆMD

Tafla 5: Friður

FORSENDUR	MARKMIÐ	AÐGERÐIR
<p>STJÓRNARFAR</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Þúsaldaryfirlýsing SP leggur áherslu á bætt stjórnarfar, og eflingu lýðræðis og mannréttinda. ■ Bætt stjórnarfar stuðlar að efnahagslegri og félagslegri þróun. ■ Sérstök áhersla lögð á baráttuna gegn ofbeldi gagnvart konum í Þúsaldaryfirlýsingu SP. ■ Virk þátttaka kvenna er lykilþáttur í öllu friðar- og uppbyggingarstarfi. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Stuðlað að friði í stríðshrjádum þróunar- ríkjum með stuðningi við bætt stjórnarfar. ■ Aukin réttindi og bætt staða kvenna í stríðshrjádum löndum. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Stuðningur við verkefni UN Women í Afganistan og Palestínu. ■ Stuðningur við verkefni UNRWA. ■ Framfylgja áætlun Íslands um framkvæmd ályktunar öryggisráðs SP nr. 1325 um konur, frið og öryggi 2013–2016. ■ Nám sérfræðinga frá stríðshrjádum ríkjum við Alþjóðlega jafnréttisskólann. ■ Stuðningur við mannúðarstörf alþjóðaráðs Rauða krossins. ■ Virðing fyrir mannréttindum í öndvegi þegar unnið er að uppbyggingu trausts stjórnarfars.
<p>ENDURREISN</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Uppbygging að loknum ófriði mikilvæg leið til að stuðla að stöðugleika. ■ Mikilvægt að endurreisnarstörf haldist í hendur við friðaruppbyggingu. ■ Konur og börn mikill meirihluti fórnarlamba ofbeldis í stríðshrjádum löndum. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Þátttaka í endurreisn í stríðshrjádum löndum. ■ Bætt samhæfing uppbyggingarstarfa í stríðshrjádum löndum. ■ Bættur hagur kvenna, barna og flóttafólks í stríðshrjádum löndum. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Framlag til samhæfingar endurreisnarstarfs í Afganistan. ■ Palestínskir flóttamenn studdir með framlagi til SP (UNRWA/UNHCR). ■ Styðja samhæfingu mannúðarástoðar í Palestínu í samstarfi við OCHA og UNDP. ■ Stuðningur við verkefni UN Women og UNICEF sem stuðla að endurreisn.

3.2 Þverlæg málefni

Jafnréttis- og umhverfismál eru þverlæg málefni í þessari áætlun og á allt þróunarstarf að taka mið af þeim sjónarmiðum.

Jafnréttismál

Reynslan sýnir að samstarf sem grundvallast á jöfnum rétti kvenna og karla er árangursrík leið í þróunarsamvinnu. Verkefni sem byggjast á þátttöku og taka tillit til hagsmuna og sjónarmiða beggja kynja eru líklegri en önnur til að skila varanlegum árangri.

Bætt staða kvenna og aukið jafnrétti í alþjóðasamstarfi er auk þess sértækt markmið sem unnið verður að með samþættingu kynjasjónarmiða í þróunarstarfi stjórnvalda. Slík samþætting felur í sér að jafnrétti verði haft að leiðarljósi við stefnumótun, gerð áætlana, verkefnaundirbúning og framkvæmd á vettvangi sem og starfa innan alþjóðastofnana. Ályktanir öryggisráðs SP um konur, frið og öryggi eru auk

þess mikilvægur grundvöllur þátttöku Íslands í störfum á vettvangi friðargæslu og endurreisnar.⁸

Mikilvægt er að bæði kynin hafi jöfn tækifæri til áhrifa, þátttöku og ábata af verkefnum Íslands. Stefna stjórnvalda um kynjaða hagstjórn verður áfram höfð að leiðarljósi í þróunarstarfi, en frá árinu 2009 hafa framlög til þróunarsamvinnu verið greind með tilliti til áherslna þeirra á kynjajafnrétti og valdeflingu kvenna. Niðurstöður þeirrar greiningar hafa verið jákvæðar, en á árinu 2011 höfðu 79,4% allra tvíhliða verkefna kynjajafnrétti og valdeflingu kvenna að meginmarkmiði, eða var ætlað að stuðla að því á marktækan hátt.

Í öllum þróunarverkefnum skal stuðla að jafnrétti kynjanna með markvissum hætti með beinum aðgerðum og skýrum mælikvörðum og við úttektir skal meta hversu vel til hefur tekist. Þá er áhersla lögð á að jafna stöðu kynjanna meðal

starfsmanna á vegum íslenskra stjórnvalda í þróunarsamvinnu, bæði þeirra sem starfa á vettvangi og þeirra sem starfa heima. Framfylgja skal sameiginlegri jafnréttistefnu utanríkisráðuneytisins og ÞSSÍ á sviði þróunarsamvinnu.

Umhverfismál

Fátækt fólk í þróunarrikjum er mun háðara umhverfi og náttúruauðlindum en íbúar iðnvæddra landa. Varnarleysið gagnvart rýrnun auðlinda, ekki síst vatnsauðlindinni, hnignun landgæða, breytingum á veðurferli og náttúruhamförum er oft á tíðum mikið.

Þróunarsamvinna Íslands byggist á markmiðum um sjálfbæra þróun sem felur í sér að þróun sem mætir þörfum samtíðarinnar skuli ekki skerða möguleika komandi kynslóða til að mæta sínum þörfum. Í Þúsaldarmarkmiðunum er lögð áhersla á að ekki verði gengið á auðlindir jarðar með ósjálfbærum hætti. Sjálfbær

8 Ályktanir nr. 1325, 1820, 1888, 1889 og 1960.

3 FRAMKVÆMD

Þróun er viðmið í allri aðstoð Íslands sem vegur einna þyngst í verkefnum sem snúa að nýtingu auðlinda. Auk þess er leitast við að öll þróunarverkefni taki tillit til umhverfissjónarmiða og séu unnin í sátt við umhverfið. Með slíkri samþættingu er því lýst yfir að umhverfismál og sjálfbær nýting náttúruauðlinda séu ávallt höfð að leiðarljósi þegar unnið er að því að tryggja framgang Þúsaldarmarkmiða SP. Með því að koma umhverfissjónarmiðum inn í þróunarstarf er stuðlað að betri árangri í allri viðleitni til að draga úr fátækt. Mótuð verður umhverfisstefna fyrir þróunarstarf Íslands sem byggist á heildarstefnu stjórnvalda í umhverfismálum og taki mið af alþjóðlegum samþykktum er varða þróunarsamvinnu.

Loftslagsbreytingar af mannavöldum hafa alvarlegar afleiðingar fyrir lífsskilyrði á jörðinni. Verði ekki brugðist við þessari þróun munu komandi kynslóðir ekki njóta sömu lífsgæða og þær sem nú lifa. Veðurfarsbreytingar sem hafa í för með sér náttúruhamfarir, t.d. vegna óvenju mikilla þurrka eða flóða, eru sérstaklega erfiðar þróunarríkjum.

Á loftslagsráðstefnu SP sem haldin var í Katar í desember 2012 var lögð áhersla á að staðið verði við samkomulag um aðstoð til handa þróunarríkjum svo að þau geti brugðist við afleiðingum frekari hlýnunar jarðar og dregið úr útblæstri. Iðnríkin hafa lofað að árið 2020 verði framlög til þróunarsamvinnu á sviði loftslagsmála komin upp í 100 milljarða bandaríkjadala á ári. Árin 2010–2012 náðist takmark sem sett var í Cancún árið 2010 um að veita að lágmarki 30 milljörðum dala til loftslagstengdrar þróunarsamvinnu. Í Katar var hnykktt á þörf fyrir hækkandi framlög þar að lútandi og iðnríkin hvött til að halda framlögum að lágmarki jafnháum árin 2013–2015. Íslensk stjórnvöld munu fylgja gefnum fyrirheitum og munu framlög til umhverfis- og loftslagsmála árin 2013–2016 fara hækkandi í takt við hækkun framlaga til opinberrar þróunarsamvinnu.

Sjónarmið jafnréttis og umhverfismála verða innleidd í þróunarstarf Íslands með eftirfarandi hætti:

Tafla 6: Þverlæg málefni

FORSENDUR	MARKMIÐ	AÐGERÐIR
<p>JAFNRÉTTIS-MÁL</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Aðstoð við konur stuðlar að árangursríkari þróunarsamvinnu. ■ Aðstoð byggð á jafnrétti kynjanna styrkir framvindu Þúsaldarmarkmiðanna. ■ Konur og börn eru mikill meirihluti fórnarlamba ofbeldis í stríðshrjáðum löndum. ■ Þúsaldaryfirlýsingin leggur áherslu á framkvæmd kvennasáttmála SP. ■ Sérstök áhersla lögð á baráttuna gegn ofbeldi gagnvart konum í Þúsaldaryfirlýsingu SP. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Samþætting jafnréttissjónarmiða í öllum þróunarverkefnum. Stuðla að framkvæmd ályktana öryggisráðs SP um konur, frið og öryggi. ■ Stutt við verkefni sem hafa jafnrétti kynjanna og valdeflingu kvenna að meginmarkmiði. ■ Framfylgja áætlun Íslands um framkvæmd ályktunar öryggisráðs SP nr. 1325 2013–2016. ■ Fylgt sé kynjaðri hagstjórn í þróunarsamvinnu. ■ Aukið vægi jafnréttismála í stefnumörkun og verkefnum alþjóðastofnana. ■ Koma í veg fyrir mansal og veita fórnarlömbum þess aðstoð. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Öflugt starf fagteymis UTN og PSSÍ í félags- og jafnréttismálum. ■ Framfylgja sameiginlegri jafnréttisstefnu UTN og PSSÍ á sviði þróunarsamvinnu 2013–2016. ■ Móttun verklagsreglna fyrir PSSÍ um framkvæmd jafnréttisstefnu. Verklök áætluð í desember 2013. ■ Starfsemi Alþjóðlega jafnréttisskólans á Íslandi. ■ Alþjóðlegi jafnréttisskólinn verði hluti af neti HSP á tímabilinu og í kjölfarið verði sérstakur fjárlagaliður fyrir framlög til skólans. ■ Verkefni UTN í kynjaðri hagstjórn og fjárlagagerð 2012–2014 snýr að greiningu á framlögum til þróunarsamvinnu. Verklök áætluð 2014. ■ Öll tvíhliða þróunarsamvinna og eyrnamerkt framlög verði greind með kynjajafnréttisstíku Þróunarsamvinnunefndar OECD (e. The Gender Equality Policy Marker). ■ Í úttektum á þróunarverkefnum lagt sérstakt mat á samþættingu jafnréttissjónarmiða. ■ Kynjajafnvægi meðal útsendra sérfræðinga á vegum Íslensku fríðargæslunnar verði viðhaldið. ■ Framfylgja mannauðsstefnu og jafnréttisáætlunum UTN og PSSÍ. ■ Unnið markvisst að jafnréttismálum og framgangi ályktana öryggisráðs SP um konur, frið og öryggi á vettvangi alþjóðastofnana.

3 FRAMKVÆMD

Tafla 6: Þverlæg málefni – framhald

FORSENDUR	MARKMIÐ	AÐGERÐIR	
JAFNRÉTTIS- MÁL		<ul style="list-style-type: none"> ■ Framlög til verkefna sem hafa kynjajafnrétti og valdeflingu kvenna að meginmarkmiði, s.s. á vegum UN Women og UNFPA. ■ Stuðningur við verkefni er varða baráttuna gegn mansali. ■ Endurskoðun á áætlun Íslands um framkvæmd ályktunar öryggisráðs SP nr. 1325 um konur, frið og öryggi. Verklök áætluð í mars 2015. ■ Endurskoðun sameiginlegrar jafnréttisstefnu UTN og PSSÍ á sviði þróunarsamvinnu. Verklök áætluð 2014. 	
UMHVERFIS- MÁL	<ul style="list-style-type: none"> ■ Sjálfbær þróun í umhverfismálum er eitt Þúsaldarmarkmiðanna. ■ Alþjóðasamningur í loftslagsmálum felur í sér aukna þróunarsamvinnu. ■ Mikil þekking og reynsla Íslendinga á sviði endurnýjanlegra orkugjafa. ■ Mikil þekking og reynsla af nýtingu jarðhita, vistheimt og sjálfbærri landnýtingu. ■ Samþykktir SP um umhverfismál og sjálfbæra þróun frá 1992, 2002 og 2012. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Samþætting umhverfissjónarmiða í öllum þróunarverkefnum. ■ Þátttaka Íslands í aðgerðum alþjóðasamfélagsins til aðstoðar þróunarríkjum í loftslagsmálum. ■ Íslensk tækniþekking stuðlar að Þúsaldarmarkmiði um sjálfbæra þróun. ■ Aukin vitund og þekking um umhverfismál í þróunarstarfi innan UTN og PSSÍ til að takast á við samþættingu umhverfissjónarmiða. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Öflugt starf fagteymis UTN og PSSÍ í auðlinda- og umhverfismálum. ■ Mótun sameiginlegrar umhverfisstefnu UTN og PSSÍ á sviði þróunarsamvinnu 2013–2016. Verklök áætluð í mars 2013. ■ Sérstaklega fjallað um sjálfbærni í umhverfismálum við undirbúning og framkvæmd þróunarverkefna. ■ Öll tvihiða þróunarsamvinna og eyrnamerkt framlög verði greind með umhverfisstíku Próunarsamvinnunefndar OECD (e. Aid to Environment Policy Marker). ■ Virk þátttaka í störfum alþjóðastofnana á sviði endurnýjanlegra orkugjafa og fiskimála. ■ Öflug starfsemi Jarðhitaskóla, Sjávarútvegsskóla og Landgræðsluskóla HSP auk Alþjóðlegra jafnréttisskólans á Íslandi. ■ Framlag til sjóða á vegum SP sem styrkja loftslagsverkefni í fátækustu þróunarlöndunum. ■ Áhersla lögð á þátttöku kvenna og samþættingu kynjasjónarmiða þegar veitt eru framlög til loftslagstengdra þróunarverkefna. ■ Endurskoðun á sameiginlegri umhverfisstefnu UTN og PSSÍ á sviði þróunarsamvinnu. Verklök áætluð 2015.

3.3 Neyðar- og mannúðaraðstoð

Neyðar- og mannúðaraðstoð Íslands miðar að því að bjarga mannlífum og draga úr þjáningu þar sem neyðarástand hefur skapast. Líkt og verkefni sem stuðla að langvarandi uppbyggingu og þróun er mikilvægt að neyðar- og mannúðaraðstoð sé veitt með ábyrgum og samhæfum hætti þar sem skilvirkni er höfð að leiðarljósi.

Aðstoð Íslands á þessum vettvangi tekur ávallt mið af þeirri þörf sem skapast hverju sinni. Aðstoðin rennur um hendur fjálsra

félagasamtaka og stofnana og sjóða SP. Þrír aðilar gegna stærstu hlutverki á þessum vettvangi innan SP, WFP sem starfar á öllum helstu neyðarsvæðum í heimi, CERF sem gerir samtökunum kleift að bregðast við þegar skyndilegar hamfarir dynja á og OCHA sem samræmir aðgerðir. Félagasamtök gegna einnig lykilhlutverki á sviði neyðar- og mannúðaraðstoðar og gilda um samstarf við þau sérstakar verklagsreglur eins og að framan greinir.

3 FRAMKVÆMD

Árið 2003 var ýtt úr vör alþjóðlegu samkomulagi um góða starfshætti í mannúðaraðstoð (e. Good Humanitarian Donorship) sem felur í sér að veitendur aðstoðar fylgi verklagi og viðmiðum sem miða að vandadri og árangursríkari aðstoð. Lögð er áhersla á að mannréttindi, mannúðarlög og lög um flóttamenn séu virt þegar mannúðaraðstoð er veitt, að SP sé gert kleift að framfylgja forystuhlutverki sínu og að lykilhlutverk félagasamtaka, sérstaklega Alþjóða rauða krossins og Rauða hálfmánans, sé viðurkennt. Jafnframt er lögð áhersla á að þau ríki sem styðja mannúðaraðstoð á vegum SP gefi vilyrði um fjárveitingar með lengri fyrirvara en nú er.

Íslensk stjórnvöld styðja áherslur alþjóðaáttaksins um mannúðaraðstoð og skal stöðugt hugað að umbótum á fyrirkomulagi neyðar- og mannúðaraðstoðar utanríkisráðuneytisins. Auknar kröfur eru gerðar til þeirra verkefna sem studd eru, m.a. hvað varðar undirbúning, áætlunargerð og eftirlit, aðlögun að þörfum viðtökuríkja og um meðferð og vörslu fjármuna. Í ljósi þess og til að skerpa áherslur Íslands enn fremur, verður mótuð stefna í neyðar- og mannúðarmálum.

Tafla 7: Neyðar- og mannúðaraðstoð

FORSENDUR	MARKMIÐ	AÐGERÐIR
<p>OCHA</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Þekking og reynsla Íslands af samstarfi við OCHA, m.a. með störfum sérfræðinga á vegum UTN. ■ Vönduð samhæfing aðgerða grundvöllur árangurs í hjálparstarfi. ■ Hlutverk OCHA hefur verið eftt á síðustu árum. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Stuðlað að enn betri árangri hjálparaðgerða með vel samhæfðum aðgerðum. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Regluleg framlög til OCHA. Sérstök framlög skapist ófyrirséð þörf. ■ Skammtíma störf sérfræðinga á vegum UTN fyrir OCHA á vettvangi. ■ Þátttaka í viðbragðssamráði á vegum OCHA. ■ Virk þátttaka í málefnavinnu Norðurlanda um neyðaraðstoð SP.
<p>CERF</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Hröð viðbrögð við skyndilegri neyð forsenda þess að mannlífum sé bjargað. ■ SP með starfsemi í flestöllum ríkjum heims og lykilaðili í viðbrögðum við neyðarástandi. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ SP gert kleift að bregðast með hraði við skyndilegri neyð. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Regluleg framlög til CERF. ■ Virk þátttaka í málefnavinnu Norðurlanda um neyðaraðstoð SP.
<p>WFP</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Þekking og reynsla Íslands af samstarfi við WFP. Störf sérfræðinga á vegum UTN fyrir stofnunina. ■ Stærsti veitandi matvælaaðstoðar í heimi. ■ Starfsemi á öllum helstu neyðarsvæðum heims. ■ Störf WFP lykilþáttur vegna framvindu fyrsta Þúsaldarmarkmiðsins um baráttu gegn hungri. ■ WFP hefur skýrt og vel skilgreint hlutverk. ■ Reynsla af þjálfun íslenskra sérfræðinga á vegum WFP. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ WFP gert kleift að veita matvælaaðstoð á neyðarsvæðum með skilvirkum og árangursríkum hætti. ■ WFP gegni áfram lykilhlutverki vegna framvindu Þúsaldarmarkmiðanna. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Framlög til neyðaraðstoðar WFP þar sem þörf skapast. ■ Skammtíma störf sérfræðinga á vegum UTN fyrir WFP á vettvangi. ■ Störf ungra íslenskra sérfræðinga fyrir WFP á vettvangi. ■ Virk þátttaka í málefnavinnu Norðurlanda um WFP. ■ Þátttaka í viðbragðssamráði á vegum WFP.
<p>FÉLAGASAMTÖK</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Félagasamtök mikilvægur þátttakandi við framkvæmd neyðar- og mannúðaraðstoðar. ■ Öflugt starf félagasamtaka á Íslandi og virk þátttaka þeirra í störfum alþjóðasamtaka. ■ Öflugt grasrótastarf og aðstoð við þá sem minnst mega sín. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Stuðlað að skilvirkari neyðaraðstoð með stuðningi við þá aðila sem best eru fallnir til að veita aðstoð hverju sinni. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Framlög af sérstökum fjárlagalið um samstarf við félagasamtök nemi 8% af heildarframlögum árið 2014. ■ Fylgt verði núverandi verklagsreglum um umsóknir og styrkveitingar. ■ Ítarleg endurskoðun á verklagsreglum. Verklök áætluð í desember 2013.
<p>STEFNUMÓTUN OG VERKLAG Á SVIÐI NEYÐAR- OG MANNÚÐARAÐSTOÐAR</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Alþjóðleg viðmið og verklag til að efla og auka árangur mannúðaraðstoðar. ■ Skerptar áherslur skila auknum árangri. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Neyðar- og mannúðaraðstoð Íslands skilar sem bestum árangri og er veitt þeim sem mest eru hjálpar þurfi. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ísland taki virkan þátt í alþjóðlegu samkomulagi um góða starfshætti í mannúðaraðstoð og vinni skipulega samkvæmt verklagi og viðmiðum þess. ■ Mótuð verði stefna í neyðar- og mannúðarmálum. Verklök áætluð 2014.

3 FRAMKVÆMD

3.4 Lönd og svæðasamstarf

Áhersla verður lögð á aðstoð við þau ríki og landsvæði þar sem fátækt og neyð er hvað mest. Afganistan, Malaví, Mósambík og Úganda eru öll í hópi fátækustu þróunarríkjanna og mikil þörf er á efnahagslegri og félagslegri aðstoð í Palestínu. Aðstæður í öllum þessum löndum eru erfiðar, en af ólíkum toga og eru sum þeirra í hópi óstöðugra ríkja.

	Lífskjara- listi SD	Lífslíkur	Barnadauði (<5 ára pr. 1.000)	Læsi (+15 ára)	Væntanleg lengd skólagöngu
Palestína	110	73,0 ár	22	94,9%	13,5 ár
Úganda	161	54,5 ár	99	73,2%	11,1 ár
Malaví	170	54,8 ár	92	74,8%	10,4 ár
Afganistan	175	49,1 ár	149	-	8,1 ár
Mósambík	185	50,7 ár	135	56,1%	9,2 ár

Heimild: UNDP Human Development Report (HDR) 2013

Í Malaví, Mósambík og Úganda ríkir meiri stöðugleiki í efnahags- og stjórnmálum en í Afganistan og í Palestínu þar sem framvinda endurreisnar og uppbyggingar litast af erfiðu ástandi á sviði öryggismála og pólitískum átökum.

Aðstoð við Afríkuríkin þrjú byggist á þeim grunni að þörfin fyrir aðstoð er mikil og ÞSSÍ hefur langa reynslu í þeim öllum. Þar sem ástand í þessum löndum er nokkuð tryggt getur samvinna við þau byggst á langtímaáætlunum sem eru unnar og framkvæmdar í samstarfi við stjórnvöld þeirra. Gerð hefur verið sérstök samstarfsáætlun fyrir Malaví þar sem aðstoð Íslands grundvallast á áherslum og þörfum Malaví eins og fram kemur í þróunaráætlunum landsins. Unnið er að samskonar áætlun fyrir Mósambík og Úganda.

Í framkvæmd þróunarstarfs verður stuðst við heimildir þróunarsamvinnulaga sem gera ÞSSÍ fært að koma að viðfangsefnum sínum með þeim aðferðum sem best henta hverju sinni, svo sem með þátttöku í verkefnastöðum (e. programmes) og sam- og körfufjármögnun í samstarfi við aðra veitendur aðstoðar. Rík áhersla verður lögð á að fylgja viðurkenndu verklagi í alþjóðlegri þróunarsamvinnu. Við val á viðfangsefnum verður lögð áhersla á að grundvöllur árangurs og sjálfbærni verkefna er samábyrgð og gagnkvæm geta samstarfsríkjanna til að veita og taka við aðstoð.

Gagnvart Afganistan og Palestínu munu áætlanir gera ráð fyrir breyttum þörfum eftir því sem ástandið þróast. Í þessum löndum hafa íslensk stjórnvöld ekki stöðuga viðveru. Fyrir vikið fer aðstoðin fram í samstarfi við þær alþjóðastofnanir og félagasamtök sem þar starfa, annars vegar með framlögum til sjóða eða einstakra verkefna sem unnin eru á þeirra vegum, hins vegar með störfum íslenskra sérfræðinga á vettvangi. Gerð hefur verið aðgerðaáætlun fyrir Palestínu sem framfylgt verður á tímabilinu. Áætlunin byggist m.a. á ályktun Alþingis frá 29. nóvember um viðurkenningu íslenskra stjórnvalda á Palestínu sem sjálfstæðu og fullvalda ríki⁹. Áhersla á ofangreind lönd útilokar ekki að sinnt verði verkefnum gagnvart öðrum ríkjum. Þátttaka í starfi ríkjahópa getur t.d. verið mikilvæg framgangi verkefna á þeim áherslusviðum sem Ísland styður. Með það í huga tekur ÞSSÍ þátt í svæðasamstarfi á sínum áherslusviðum, einkum í Afríku sunnan Sahara. Sérstaklega verða mótaðar áherslur og viðmið um þátttöku í svæðasamstarfi og marghliða samstarfi í fiskimálum og stefnu um svæðasamstarf í jarðhitamálum framfylgt. Megináherslur í samstarfi við ríkin fimm eru settar fram í eftirfarandi yfirliti.

9 Innan landamæra frá því fyrir sex daga stríðið árið 1967.

3 FRAMKVÆMD

Tafla 8: Lönd og svæðasamstarf

	FRAMKVÆMD	SAMSTARFSADILAR	ÁHERSLUMÁL ÍSLANDS
AFGANISTAN	<ul style="list-style-type: none"> ■ Utanríkisráðuneytið 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ISAF ■ UN Women ■ Norðurlöndin ■ ESB ■ Félagasamtök 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Gerð aðgerðaáætlunar fyrir Afganistan 2013–2016. Verklök áætluð í apríl 2013. ■ Þátttaka í norrænu samstarfi um málefni Afganistan. ■ Stuðla að betri samhæfingu aðstoðar alþjóðasamfélagsins. ■ Vinna að málefnum kvenna. ■ Neyðar- og mannúðaraðstoð á vegum alþjóðastofnana og félagasamtaka. ■ Styðja við áframhaldandi uppbyggingu í Afganistan eftir 2014. ■ Endurskoðun aðgerðaáætlunar um Afganistan. Verklök áætluð 2014.
MALAVÍ	<ul style="list-style-type: none"> ■ ÞSSÍ 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Stjórnvöld í Malaví ■ Héraðsstjórnvöld í Mangochi ■ Önnur gjafaríki ■ Félagasamtök 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Framfylgja samstarfsáætlun Íslands og Malaví 2012–2016. ■ Félagslegir innviðir: Með áherslu á menntun, lýðheilsu og vatns- og hreinlætismál. ■ Endurskoðun samstarfsáætlunar Íslands og Malaví . Verklök áætluð 2014.
MÓSAMBÍK	<ul style="list-style-type: none"> ■ ÞSSÍ 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Stjórnvöld í Mósambík ■ Héraðsstjórnvöld í Inhambane ■ Önnur gjafaríki ■ Félagasamtök 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Gerð samstarfsáætlunar Íslands og Mósambík. Verklök áætluð í júní 2013. ■ Auðlindir og félagslegir innviðir: Með áherslu á fiskimál og menntun. ■ Endurskoðun samstarfsáætlunar Íslands og Mósambík. Verklök áætluð 2015.
PALESTÍNA	<ul style="list-style-type: none"> ■ Utanríkisráðuneytið 	<ul style="list-style-type: none"> ■ UNRWA ■ UNICEF ■ UN Women ■ OCHA ■ UNHCR ■ ESB ■ Félagasamtök 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Framfylgja aðgerðaáætlun fyrir Palestínu 2013–2016. ■ Neyðar- og mannúðaraðstoð á vegum alþjóðastofnana og félagasamtaka. ■ Fjármagni varið til aðstoðar flóttamönnum, s.s. með útsendum sérfræðingum og/eða framlögum til UNRWA. ■ Fjármagni varið til aðstoðar konum og börnum, s.s. með útsendum sérfræðingum og/eða framlögum til starfsemi UN Women og UNICEF í Palestínu. ■ Stuðningur við þekkingaruppbyggingu á sviði almannavarna. ■ Endurskoðun aðgerðaáætlunar fyrir Palestínu. Verklök áætluð í apríl 2014.
ÚGANDA	<ul style="list-style-type: none"> ■ ÞSSÍ 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Stjórnvöld í Úganda ■ Héraðsstjórnvöld í Kalangala ■ Önnur gjafaríki ■ Félagasamtök 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Gerð samstarfsáætlunar Íslands og Úganda. Verklök áætluð í júní 2013. ■ Auðlindir og félagslegir innviðir: Með áherslu á fiskimál, menntun og byggðaþróun. ■ Endurskoðun samstarfsáætlunar Íslands og Úganda. Verklök áætluð 2015.

Síbreytilegar aðstæður kalla á reglubundna endurskoðun í þeim löndum sem þegar er unnið í. Meginmarkmiðið er að sem best samsvörun sé milli þarfa í samstarfslöndum og styrkleika Íslands. Gert er ráð fyrir að gerð verði greining á núverandi og mögulegum samstarfslöndum sem liggja fyrir við næstu endurskoðun þróunarsamvinnuáætlunar.

3 FRAMKVÆMD

3.5 Stofnanir

Skýrari forgangsöröðun endurspeglast einnig í því að sérstök áhersla verður lögð á störf fjögurra alþjóðastofnana; Alþjóðabankans, UNICEF, UN Women og HSP. Í því felst að auk framlaga og stuðnings við verkefni þeirra í þróunarlöndum muni íslensk stjórnvöld verða virkir þátttakendur í málefnavinnu og málflutningi á vettvangi þeirra. Framlög til þessara stofnana hafa numið um 55% af heildarframlögum Íslands til alþjóðastofnana á síðustu árum.

Í þessari áætlun er stefnt að því að hækka þetta hlutfall í 75%. Framlög til annarra stofnana en þessara fjögurra taka sérstakt mið af þörf fyrir aðstoð í Afganistan og Palestínu, auk þess sem hugað verður sérstaklega að hugsanlegri þátttöku Íslands í alþjóðlegum átaksverkefnum á sviði heilbrigðismála.

Megináherslur samstarfs Íslands við þessar fjórar lykilstofnanir eru settar fram í eftirfarandi yfirliti.

Tafla 9: Stofnanir

	FORSENDUR SAMSTARFS	ÁHERSLUR	AÐGERÐIR
ALÞJÓÐA-BANKINN	<ul style="list-style-type: none"> ■ Þekking og reynsla Íslands af samstarfi við bankann. ■ Skilvirk starfsemi og góður árangur skv. úttektum. ■ Aukin áhersla bankans á orku- og fiskimál. ■ Áhersla bankans á Púsaldarmarkmið SP. ■ Ísland hefur beina aðkomu að málefnavinnu í stjórn bankans. ■ Umfangsmikið samstarf Norðurlandanna og Eyrstrasaltsríkjanna. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Jafnréttismál og samþætting þeirra í verkefni bankans. ■ Stuðningur bankans við þróunarlönd á sviði endurnýjanlegra orkugjafa, þ.á m. jarðhita. ■ Aukin þátttaka bankans í verkefnum á sviði fiskimála. ■ Aukin áhersla á mannréttindamál í störfum bankans. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ísland tiki þátt í 17. endurfjármögnun IDA. ■ Afgreiðsla á hlut Íslands í hlutafjárukningu Alþjóðabankans. ■ Alþjóðlegt samstarf um málefni hafsins (Global Partnership for Oceans). Eftirfylgni með vinnu við uppsetningu sjóds innan bankans í tengslum við GPO og mat lagt á þátttöku Íslands. PSSÍ tekur þátt í samstarfinu í gegnum verkefni stofnunarinnar á sviði fiskimála. ■ Stuðningur við verkefni á sviði fiskimála. ■ Stuðningur við verkefni á sviði orkumála (ESMAP). ■ Samstarfsverkefni Íslands og Alþjóðabankans um þróun jarðhita í Austur-Afríku. PSSÍ framkvæmdaðili fyrsta hluta verkefnisins sem snýr að jarðhitaleit og rannsóknum, en NDF kemur að fjármögnun þess til móts við PSSÍ. ■ Stuðningur við verkefni á sviði jafnréttismála. ■ Virk þátttaka í málefnavinnu kjördæmis Norðurlanda og Eyrstrasaltsríkja í stjórn bankans. ■ Samstarfsverkefni Norðurlandanna á sviði mannréttindamála. ■ Seta í þróunarnefnd (e. Development Committee) Alþjóðabankans og Alþjóðagjaldeyrissjóðsins árið 2014 fyrir hönd kjördæmis Norðurlanda og Eyrstrasaltsríkja.

3 FRAMKVÆMD

Tafla 9: Stofnanir - framhald

FORSENDUR SAMSTARFS	ÁHERSLUR	AÐGERÐIR
<p>UNICEF</p> <ul style="list-style-type: none"> Störf UNICEF lykilþáttur í framvindu Púsaldarmarkmiða SP. Virkur stuðningur við UNICEF liður í stefnu Íslands í mannréttindamálum. UNICEF hefur skýrt og vel skilgreint hlutverk. Verkefni UNICEF á vettvangi skila góðum árangri. Menntun og heilbrigði barna er ein af grunnforsendum framþróunar. Mikilvægt hlutverk UNICEF í stríðshrjáðum löndum og góð reynsla af störfum Íslendinga á þeirra vegum. Virkt grasrótastarf á Íslandi. 	<ul style="list-style-type: none"> UNICEF viðheldur hlutverki sínu sem lykilstofnun SP í málefnum barna. Störf UNICEF á vettvangi eflid. UNICEF leiðir bættu samræmingu þeirra aðila sem aðstoða börn á vettvangi. Stuðningur við núverandi umbótaferli í störfum UNICEF sem miðar að skilvirkari starfsemi og árangursmiðaðri verkefnum. 	<ul style="list-style-type: none"> Regluleg framlög til UNICEF. Störf íslenskra sérfræðinga á vettvangi. Samstarfssamningur um skammtíamastörf sérfræðinga vegna neyðarverkefna. Virk þátttaka í málefnavinnu Norðurlanda um UNICEF. Störf ungra íslenskra sérfræðinga fyrir UNICEF á vettvangi. Stuðningur við samstarfsverkefni UNICEF og UNFPA um afnám limlestinga á kynfærum stúlkna og kvenna. Samstarf við landsnefnd UNICEF á Íslandi.
<p>UN WOMEN</p> <ul style="list-style-type: none"> Þekking og reynsla Íslands af samstarfi við UNIFEM. Virk þátttaka kvenna í öllum þáttum þjóðlífs stuðlar að framförum og þróun. Þátttaka kvenna og stuðningur við þær eykur árangur þróunarverkefna. Hlutverk og umboð UN Women lykilatriði vegna framvindu Púsaldarmarkmiða SP. Mikilvægt hlutverk UN Women í stríðshrjáðum löndum. Virkur stuðningur við UN Women liður í stefnu Íslands í mannréttindamálum. Mikil þekking og reynsla af jafnréttismálum á Íslandi. Virkt grasrótastarf á Íslandi. 	<ul style="list-style-type: none"> Stuðningur við umbætur á starfsemi SP með aukna áherslu á jafnréttismál. Áætlanir um umbætur innan SP grundvallast á þekkingu og reynslu UN Women. Störf UN Women á vettvangi eflid og gefið aukið vægi í samræmingu á þróunaraðstöð SP. Framkvæmd ályktana öryggisráðs SP um konur, frið og öryggi. 	<ul style="list-style-type: none"> Regluleg framlög til UN Women. Störf íslenskra sérfræðinga á vettvangi. Virk þátttaka í málefnavinnu um jafnréttismál á vettvangi SP. Störf ungra íslenskra sérfræðinga fyrir UN Women á vettvangi. Stuðningur við styrktarsjóð á vegum UN Women til afnáms ofbeldis gegn konum. Samstarf við landsnefnd UN Women á Íslandi. Þátttaka í samstarfi Norðurlanda um UN Women. Seta í stjórn UN Women árið 2014.
<p>HSP</p> <ul style="list-style-type: none"> Þekking og reynsla Íslands af rekstri skóla á vegum HSP. Þekking og reynsla Íslands af samstarfi við HSP og orðspor Íslands innan HSP. Mikilvægi menntunar, vísindastarfs og uppbyggingar getu fyrir efnahagslega og félagslega þróun. Aukin áhersla HSP á samstarf við háskólasamfélagið í þróunarlöndum. Háskólasamfélagið á Íslandi hefur eflist sem skapar aukinn grundvöll fyrir samstarf við þróunarlönd. 	<ul style="list-style-type: none"> Vönduð kennsla og þjálfun sérfræðinga sem nýtist efnahagslegri þróun heimalandsins. Tengsl HSP við þróunarstofnanir SP og tvíhliða stofnanir eflid, þar á meðal við ÞSSÍ. Aukin útbreiðsla hagnýtrar þekkingar með samstarfi í þróunarlöndum. Störf HSP tengd við Púsaldarmarkmið SP. 	<ul style="list-style-type: none"> Starfsemi Jarðhitaskóla HSP á Íslandi og námskeið á hans vegum í þróunarlöndum. Starfsemi Sjávarútvegsskóla HSP á Íslandi og námskeið á hans vegum í þróunarlöndum. Starfsemi Landgræðsluskóla HSP á Íslandi og námskeið á hans vegum í þróunarlöndum. Áfram verði unnið að því að Alþjóðlegi jafnréttisskólinn verði hluti af neti skóla HSP á Íslandi. Áfram verði unnið að framtíðarfyrirkomulagi starfsemi HSP á Íslandi.

Margar stofnana SP gegna veigamiklu hlutverki í aðstoð við þróunarlönd en vinna þó á breiðari grundvelli, þ.e. þær fjalla um bein hagsmunamál allra ríkja heims. Í þessum hópi eru stofnanir á borð við Matvæla- og landbúnaðarstofnunina (FAO), Alþjóðaheilbrigðismálastofnunina (WHO) og Alþjóðaviðskiptastofnunina (WTO), sem Ísland telur afar mikilvægar þótt þær séu ekki í hópi áðurnefndra lykilstofnana.

4 ALÞJÓÐLEGT SAMSTARF OG VIÐMIÐ

4.1 Sameinuðu þjóðirnar

Aðild Íslands að Sameinuðu þjóðunum er grundvöllur þessarar áætlunar. Á vettvangi SP taka ríki heims þátt í umfjöllun um þau úrlausnarefni sem samfélag þjóðanna glímir við, allt frá öryggis- og mannréttindamálum í einstökum löndum eða landsvæðum til hnattrænna verkefna á sviði umhverfismála eða heilbrigðismála, svo dæmi séu tekin. Þátttaka í störfum SP verður áfram þungamiðja í framlagi Íslands til alþjóðasamstarfs og snar þáttur í almennu þróunarstarfi. Fastanefnd Íslands í New York tekur virkan þátt í starfi samtakanna að umhverfis-, auðlinda-, mannréttinda- og þróunarmálum, auk þess að taka þátt í starfi þeirra á sviði mannréttinda, neyðar- og mannúðaraðstoðar, friðargæslu og friðaruppbyggingar. Fastanefnd Íslands í Genf leggur einnig sitt af mörkum á sviði neyðar- og mannúðaraðstoðar, auk þess sem stofnanir SP í Róm hafa sérstöku hlutverki að gegna við framkvæmd áætlunar þessarar.

4.2 Samstarf OECD-ríkja

Þátttaka í störfum DAC, þróunarsamvinnunefnd OECD, er mikilvægur þáttur í þróunarsamvinnu Íslands. Nefndin er samstarfsvettvangur ríkja sem veita þróunaraðstoð og er meginhlutverk hennar að koma á sameiginlegum viðmiðum um framkvæmd aðstoðar og veita faglegt aðhald með reglulegri jafningjarýni og úttektum. Stjórnvöld vilja taka mið af því sem best er gert á alþjóðavettvangi og er virk þátttaka á vettvangi DAC mikilvægur liður í þeirri viðleitni. Hefur DAC látið framkvæma sérstaka rýni (e. Special Review) á þróunarsamvinnu Íslands. Rýnin er liður í aðild Íslands að nefndinni og verður í kjölfarið óskað eftir fullri aðild að henni.

Fjármálakerfi ÞSSÍ er þannig uppbyggt að auðvelt er að sundurliða framlög samkvæmt viðmiðum DAC. Að auki er til staðar í ráðuneytinu gagnagrunnur sem hefur að geyma ítarlegar upplýsingar um öll verkefni og framlög til þróunarsamvinnu. Gagnagrunnurinn er byggður á viðmiðum DAC um sundurliðun og flokkun tölfræðilegra upplýsinga.

4.3 Parísaryfirlýsingin, Accra-aðgerðaáætlunin og Búsanyfirlýsingin

Í framhaldi af Þúsaldaryfirlýsingunni hefur átt sér stað mikil stefnumótunarvinna í alþjóðlegri þróunarsamvinnu. Nokkur lykilskjöl gefa tóninn í þeim efnunum. Eitt þeirra er Parísaryfirlýsingin frá 2005 sem ætlað er að skapa örvandi umgerð fyrir þróunarstarf og innleiða betur samræmd og agaðri vinnubrögð þróunarstofnana sem stuðlar að betri árangri og skilvirkni. Þar er skýrt kveðið á um að viðtökuríkið sjálft móti stefnuna og beri höfuðábyrgð á eigin þróun. Annað lykilskjal er Accra-aðgerðaáætlunin frá október 2008 þar sem eignarhald viðtökuríkja á þróunaráætlunum og mikilvægi samræmdra aðgerða er áréttað. Þá er með Búsan-yfirlýsingunni frá 2011 lögð áhersla á aukið samstarf allra aðila sem vinna að þróunarstarfi, þ.m.t. gjafaríkja, viðtökuríkja, frjálsra félagasamtaka og einkaaðila með það fyrir augum að auka árangur þróunarsamvinnu.

Parísaryfirlýsingin og framhaldsráðstefnur í Accra og Búsan leggja áherslu á að veitendur aðstoðar vinni með og nýti sér stjórnsýslu viðtökuríkja eins og frekast er unnt. Leitast skuli við að efla stjórnkerfið og því gert kleift að takast á við verkefni fram-tíðarinnar. Veitendur aðstoðar skuli kappkosta við að samnýta krafta sína þannig að stofnanir styðji hver aðra og hafi árangur heildarinnar að leiðarljósi. Einnig er lögð áhersla á að aðstoðin samræmist þeim þróunaráætlunum sem fyrir liggja og viðtökuríkin vinna eftir.

Breytingar sem gerðar voru með þróunarsamvinnulögum gera stjórnvöldum kleift að hefja innleiðingu markmiða yfirlýsingarinnar.

Alþjóðlegum viðmiðum og skuldbindingum verður framfylgt í þróunarstarfi Íslands með eftirfarandi hætti:

4 ALPJÓÐLEGT SAMSTARF OG VIÐMIÐ

Tafla 10: Alþjóðlegt samstarf og viðmið

	FORSENDUR	MARKMIÐ	AÐGERÐIR
SAMEINUÐU ÞJÓÐIRNAR	<ul style="list-style-type: none"> ■ Þátttaka Íslands í þróunarstarfi grundvallast á aðild að SP. ■ Þróunarsamvinnuáætlun byggist á stofnsáttmála SP og Þúsaldaryfirlýsingu SP. ■ SP og undirstofnanir gegna lykilhlutverki í alþjóðlegu þróunarstarfi. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Studdar séu umbætur sem auka árangur og skilvirkni þróunar- og friðarstarfa SP. ■ Stuðlað sé að framgangi áherslumála Íslands skv. þróunarsamvinnuáætlun. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Sérstök áhersla lögð á samstarf við undir- og sérstofnanir SP sem sinna áherslumálum Íslands. ■ Virk þátttaka í málefnavinnu gagnvart SP á vegum UTN og fastanefnda. ■ Virk þátttaka í málefnavinnu um þau markmið sem taka við af Þúsaldarmarkmiðum SP. ■ Virkt samstarf við Félag Sameinuðu þjóðanna á Íslandi.
OECD SAMSTARF	<ul style="list-style-type: none"> ■ DAC er samstarfsvettvangur OECD-ríkja sem veita þróunaraðstoð. DAC setur sameiginleg viðmið um framkvæmd aðstoðar og stuðlar að faglegu aðhaldi. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Íslensk þróunarsamvinna sé vönduð, fagleg og standist samanburð við það besta sem gerist á alþjóðavettvangi. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ísland verði aðili að DAC á framkvæmdatímabili áætlunarinnar.
ALPJÓÐLEG UPPLÝSINGAGJÖF	<ul style="list-style-type: none"> ■ Vandaðar upplýsingar um þróunarsamvinnu er grundvöllur samanburðar milli ríkja og er liður í að auka árangur. ■ Faglegt aðhald er grunnur vandaðra vinnubragða og árangurs í þróunarsamvinnu. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ísland sé í stakk búið til að uppfylla óskir DAC um tölulega upplýsingagjöf. ■ Þróunarsamvinna Íslands er árangursmiðuð og stenst samanburð við það besta sem gerist á alþjóðavettvangi. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Fyrirkomulag rekstrar og bókhalds vegna þróunarframlaga fylgir reglum DAC.
PARÍSAR-YFIRLÝSINGIN	<ul style="list-style-type: none"> ■ Samhæfðar aðgerðir og eignarhald viðtökuríkja styrkir árangur. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ísland taki þátt í átaki alþjóða-samfélagsins um að auka árangur aðstoðar með framkvæmd markmiða Parísaryfirlýsingarinnar, Accra-aðgerðaáætlunarinnar og Búsanyfirlýsingarinnar. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Mótun tímasettra markmiða í þróunarsamvinnu Íslands með tiliti til Parísaryfirlýsingarinnar, Accra-aðgerðaáætlunarinnar og Búsanyfirlýsingarinnar. Verklök áætluð í september 2013.
ACCRA AÐGERÐAÁÆTLUNIN			<ul style="list-style-type: none"> ■ Virk þátttaka í starfi DAC um skilvirkni og árangur á sviði þróunarsamvinnu.
BÚSAN-YFIRLÝSINGIN			

5 STEFNUMÖRKUN, INNRA OG YTRA STARF

Þróunarsamvinnulög kveða á um virka aðkomu Alþingis að umfjöllun um þróunarmál. Utanríkisráðherra skal gefa Alþingi skýrslu á tveggja ára fresti um framkvæmd áætlunar þessarar, auk þess sem hann skal upplýsa utanríkismálanefnd og fjárlaganefnd reglulega um framkvæmd alþjóðlegrar þróunarsamvinnu. Þá gegna þróunarsamvinnunefnd og samstarfsráð um alþjóðlega þróunarsamvinnu ráðgefandi hlutverki um stefnumarkandi áherslur í þróunarsamvinnunni.

Eitt helsta markmið þróunarsamvinnulaga er að skapa heildstæðan grundvöll fyrir alla þróunarsamvinnu Íslands, hvort heldur sem hún er veitt í beinu samstarfi við einstök þróunarríki, í samvinnu við alþjóðastofnanir eða með þátttöku fjálsra félagasamtaka. Öll aðstoð Íslands skal byggð á einum grunni, með skýr markmið að leiðarljósi. Heildstæð lögjög felur í sér aukið samspil tvíhliða og marghliða samvinnu sem gefur íslenskum stjórnvöldum færi á að vinna með markvissari og skipulagðari hætti að framgangi þeirra áherslumála sem fram koma í áætlun þessari.

Mikilvægt er að við val á samstarfslöndum sé leitað samsvörunar milli þarfa viðtökuríkja og þeirra meginmarkmiða sem sett eru fram í þróunarsamvinnuáætlun, einkum um félagslega innviði og auðlindir. Við næstu endurskoðun þróunarsamvinnuáætlunar verður því lögð fram greining og tillögur varðandi núverandi og möguleg samstarfslönd Íslands.

Eins og að framan greinir eiga sér stað stöðugar breytingar í stefnumótun og framkvæmd þróunarstarfs. Ávallt er leitað nýrra leiða og aðferða til að bæta árangur verkefna. Þekking og reynsla þeirra starfsmanna sem vinna að þróunarmálum er grundvöllur faglegra vinnubragða. Þennan auð ber að virkja svo að Ísland geti vandað til verka við undirbúning, framkvæmd og eftirlit þróunarverkefna og tekið virkan þátt í málefnavinnu og samstarfi á

vettvangi alþjóðastofnana. Mótun sameiginlegrar mannauðsstefnu utanríkisráðuneytisins og ÞSSÍ í þróunarmálum er því lykilþáttur í að viðhalda og efla faglegan grundvöll þróunarsamvinnunnar.

Leitast skal við að efla samstarf við háskóla- og fræðasamfélagið sem gegnir mikilvægu hlutverki við að skapa frjóan jarðveg fyrir vandaða og framsækna þróunarsamvinnu. Efling kennslu, rannsóknna og ráðgjafar í þróunarfræðum styrkir stöðir þróunarsamvinnunnar, skapar aukin tækifæri til samstarfs og fellur vel að áherslum Íslands á starfsemi Háskóla Sameinuðu þjóðanna.

Aukin áhersla á kynningu og fræðslu er lykilþáttur í framtíðarsýn stjórnvalda. Opín og málefnaleg umfjöllun um þróunarmál eykur þekkingu á aðgerðum alþjóðasamfélagsins í baráttunni gegn fátækt og örbirgð og veitir stjórnvöldum mikilvægt aðhald hvernig fjármunum til málaflokksins er varið.

Framlag samfélagsins til þróunarsamvinnu er einnig mikilvægt. Grundvöllur starfsemi íslenskra félagasamtaka er virkt fjárflounarstarf sem byggist á stuðningi einstaklinga og fyrirtækja.

Samhliða félagslegri uppbyggingu eru efnahagslegar framfarir háðar fjárfestingum í uppbyggingu atvinnuvega og sköpun atvinnutækifæra. Störf á þessu sviði eiga að byggjast á viðskipta-siðferði þar sem gagnkvæmir hagsmunir allra aðila og samfélagsleg ábyrgð er höfð að leiðarljósi. Íslenskir aðilar hafa á undanförunum árum eflt viðskiptatengsl í þróunarlöndum og tekið aukinn þátt í verkefnum sem stuðla að framþróun og hagsæld, svo sem á sviði endurnýjanlegrar orku. Í ljósi breyttra aðstæðna í íslensku efnahags- og viðskiptalífi er ástæða til að meta með hvaða hætti stjórnvöld geta best stuðlað að virkri þátttöku Íslands á þessum vettvangi.

Helstu áherslumál í innra og ytra starfi verða með eftirfarandi hætti:

Tafla 11: Stefnuörkun, innra og ytra starf

FORSENDUR	MARKMIÐ	AÐGERÐIR
STEFNUMÖRKUN OG EFTIRLIT	<ul style="list-style-type: none"> ■ Lýðræðisleg umfjöllun um stefnumörkun og eftirlit með framkvæmd þróunarsamvinnu stuðlar að auknum árangri. ■ Stefna Íslands byggist á umfjöllun Alþingis um áherslur og forgangsröðun í þróunarsamvinnu. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Endurskoðuð áætlun um alþjóðlega þróunarsamvinnu Íslands 2015-2018 lögð fyrir Alþingi fyrir árið 2015. ■ Utanríkisráðherra gefur skýrslu til Alþingis um framkvæmd áætlunarinnar 2015. ■ Regluleg skýrslugjöf til utanríkismálanefndar og fjárlaganefndar. ■ Aukin eftirfylgni verði á vegum Alþingis með framkvæmd áætlunarinnar, svo sem með eftirlitsstarfi á vettvangi. ■ Sérstakur fjárlagaliður verði fyrir eftirlitsstarf Alþingis.

5 STEFNUMÖRKUN, INNRA OG YTRA STARF

Tafla 11: Stefnumörkun, innra og ytra starf - framhald

	FORSENDUR	MARKMIÐ	ADGERÐIR
ÁRANGUR OG EFTIRFYLGNI	<ul style="list-style-type: none"> Árangur, skilvirkni og fagleg vinnubrögð höfð að leiðarljósi við fjárveitingar til þróunarsamvinnu. 	<ul style="list-style-type: none"> Eftirfylgni leiðir til vandaðri vinnubragða og aukins árangurs. 	<ul style="list-style-type: none"> Sérstök áætlun gerð til að bæta eftirlit og úttektir með alþjóðlegri þróunarsamvinnu Íslands. Þannig verði fylgst með kerfisbundnum hætti með reglulegum úttektum á verkefnum og starfsemi þeirra aðila sem framkvæma þróunarverkefni. Á jafnt við um alþjóðastofnanir, PSSÍ og félagasamtök. Framfylgja verklagsreglum um umsjón og eftirlit með samningum á vegum UTN og PSSÍ. Óháð úttekt framkvæmd á starfi skóla HSP á Íslandi og árangri þeirra, hvað varðar framfarir í þróunarlöndum. Ársfjórðungslega gefur PSSÍ skýrslu um framvindu og ráðstöfun fjármuna til UTN. Reglulegar óháðar úttektir framkvæmdar á verkefnum PSSÍ.
SAMSPIL TVÍHLIÐA OG MARGHLIÐA ÞRÓUNARSAMVINNU	<ul style="list-style-type: none"> Þróunarsamvinna skilar auknum árangri þegar þróunarstofnanir samhæfa aðstoð sína og marghliða- og tvíhliða stofnanir starfa saman. 	<ul style="list-style-type: none"> Aukin skilvirkni og skert framkvæmd þróunarsamvinnu Íslands. Málefnavinna Íslands innan alþjóðastofnana byggist á reynslu og þekkingu af tvíhliða starfi. Þátttaka Íslands í starfi alþjóðastofnana nýtt til eflingar á tvíhliða samvinnu. 	<ul style="list-style-type: none"> Öflugt starf fagteyma UTN og PSSÍ á eftirfarandi sviðum til eflingar tvíhliða- og marghliða samvinnu: <ul style="list-style-type: none"> Félags- og jafnréttismál Auðliða- og umhverfismál Verklag og eftirlit Framfylgja sameiginlegri jafnréttisstefnu UTN og PSSÍ á sviði þróunarsamvinnu 2013–2016. Gerð verður greining á möguleikum hvað varðar samræmi í stefnumótun íslenskra stjórnvalda til aðstoðar þróunarlöndum (e. policy coherence). Verklök áætluð 2014.
VAL Á SAMSTARFS-LÖNDUM	<ul style="list-style-type: none"> Að val á löndum styðji við að sem best samræmi sé milli þarfa samstarfslanda og styrkleika Íslands í samræmi við markmið þróunarsamvinnuáætlunar. 	<ul style="list-style-type: none"> Að hámarka árangur af þróunarsamvinnu Íslands og að aðstoðin komi að sem mestu gagni. 	<ul style="list-style-type: none"> Greining á núverandi og mögulegum samstarfslöndum Íslands. Verklök áætluð í september 2014.
MANNAUÐS-STJÓRN	<ul style="list-style-type: none"> Vönduð þróunarsamvinna byggist á þekkingu, reynslu og þjálfun starfsmanna. 	<ul style="list-style-type: none"> Stuðlað sé að betri og vandaðri þróunarsamvinnu Íslands með virkri mannaútsstefnu. Sendiráðum og fastanefndum Íslands gert kleift að taka virkan þátt í framkvæmd áætlunar þessarar. Tækifæri sem felast í ákvæði þróunarsamvinnulaga um starfsmannaskipti milli UTN og PSSÍ nýtt. Framfylgja jafnréttisstefnu stjórnvalda. 	<ul style="list-style-type: none"> Framfylgja sameiginlegri mannaútsstefnu UTN og PSSÍ vegna starfa að þróunarmálum. Sameiginlegir málfundir og námskeið á vegum UTN og PSSÍ. Jafna hlut kvenna og karla skv. mannaútsstefnu í þróunarsamvinnu og jafnréttisáætlunum UTN og PSSÍ.

5 STEFNUMÖRKUN, INNRA OG YTRA STARF

Tafla 11: Stefnumörkun, innra og ytra starf - framhald

	FORSENDUR	MARKMIÐ	ADGERÐIR
SAMSTARF VIÐ FRJÁLS FÉLAGASAMTÖK	<ul style="list-style-type: none"> Félagasamtök mikilvægur þátttakandi í framkvæmd þróunarsamvinnu og neyðar- og mannúðaraðstoðar. Félagasamtök mikilvægur málsvari þróunarrikja. Öflugt grasrótarstarf félagasamtaka eflir þróunarstarf. 	<ul style="list-style-type: none"> Frjáls félagasamtök á Íslandi eflast sem þátttakendur í alþjóðlegu þróunarsamstarfi. Stjórnvöld starfa með félagasamtökum þar sem slíkt er talið skila góðum árangri. Stjórnvöld veita félagasamtökum aðhald við framkvæmd verkefna. 	<ul style="list-style-type: none"> Framlög til fjárlagaliðar fyrir verkefni félagasamtaka fari hækkandi á tímabilinu og nemi 8% af heildarframlögum árin 2014-2016. Sameiginlegar verklagsreglur og eitt umsóknarferli fyrir allt samstarf stjórnvalda og félagasamtaka. Rammamningar við stærri félagasamtök og möguleikar á nýliðastyrkjum skoðaðir. Verklök áætluð í september 2013. Skoðaður verði möguleiki á að veita ákveðnu hlutfalli af árlegum framlögum til félagasamtaka til kynningar- og málsvarastarfs. Verklök áætluð í september 2013. Stjórnvöld leggi sig fram um að eiga góð samskipti við félagasamtök. Félagasamtök sæti úttektum og öðrum eftirlitsaðgerðum sem fylgt er í þróunarstarfi.
SAMSTARF VIÐ HÁSKÓLA-SAMFÉLAGIÐ	<ul style="list-style-type: none"> Kennsla og rannsóknir á sviði þróunarsamvinnu er grundvöllur framfara og að dreginn sé lærdómur af reynslu og árangri í málaflokknum. 	<ul style="list-style-type: none"> Fræðilegar og hagnýtar stoðir þróunarsamvinnu Íslands treystar með aukinni þátttöku háskólasamfélagsins við kennslu, rannsóknir og ráðgjöf. 	<ul style="list-style-type: none"> Áherslum um samstarf stjórnvalda og háskólasamfélagsins á sviði þróunarsamvinnu framfylgt.
KYNNING OG UMFJÖLLUN	<ul style="list-style-type: none"> Gagnsæi sem byggist m.a. á fræðslu og upplýsingagjöf um ráðstöfun fjármuna veitir aðhald og stuðlar að vandaðri þróunarsamvinnu. Meiri hlutdeild almennings í opinberu þróunarstarfi eflir þróunarsamvinnu Íslands. 	<ul style="list-style-type: none"> Virk kynning og upplýsingagjöf um þróunarsamvinnu Íslands. Aukin þekking almennings eykur stuðning og hlutdeild í opinberu þróunarstarfi Íslands. 	<ul style="list-style-type: none"> Framfylgja árlegri sameiginlegri kynningaráætlun UTN og PSSÍ. Ráðstefnur og málþing skipulögð í samráði við félagasamtök og háskólasamfélagið. UTN og PSSÍ láta gera skoðanakönnun á þekkingu og viðhorfi almennings til þróunarsamvinnu. Verklök áætluð 2013. Opnir fundir um opinbert þróunarstarf Íslands.
ÞÁTTTAKA EINKAADILA	<ul style="list-style-type: none"> Efnahagslegar framfarir háðar fjárfestingum í uppbyggingu atvinnuvega og sköpun atvinnutækifæra. 	<ul style="list-style-type: none"> Ábyrg þátttaka íslenskra aðila í uppbyggingu í þróunarlöndum byggð á gagnkvæmum hagsmunum og samfélagslegri ábyrgð. 	<ul style="list-style-type: none"> Unnin verði greining á möguleikum íslenskra aðila til þátttöku í uppbyggingu atvinnuvega í þróunarlöndum. Verklök áætluð í apríl 2013. Niðurstöður greiningarinnar verði kynntar íslenskum aðilum.

SKAMMSTAFANIR

	ENSKA	ÍSLENSKA
CERF	United Nations Central Emergency Relief Fund	Neyðarsjóður SP
DAC	Development Assistance Committee	Þróunarsamvinnunefnd OECD
ESB		Evrópusambandið
ESMAP	Energy Sector Management Assistance Programme	
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations	Matvæla- og landbúnaðarstofnun SP
HSP		Háskóli Sameinuðu þjóðanna
IDA	International Development Association	Alþjóðaframfarastofnunin
ILO	International Labor Organization	Alþjóðavinnuumálastofnunin
IRENA	International Renewable Energy Agency	
ISAF	International Security Assistance Force	
NDF	Nordic Development Fund	Norræni þróunarsjóðurinn
OCHA	United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs	Samræmingarskrifstofa aðgerða SP í mannúðarmálum
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development	Efnahags- og framfarastofnunin
PROFISH	Global Programme on Fisheries	
SP		Sameinuðu þjóðirnar
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization	Menningarmálastofnun SP
UNDP	United Nations Development Programme	Þróunaráætlun SP
UNHCR	Office of the United Nations High Commissioner for Refugees	Flóttamannastofnun SP
UNICEF	United Nations Childrens Fund	Barnahjálp SP
UNIFEM	United Nations Development Fund for Women	Þróunarsjóður SP í þágu kvenna
UNFPA	United Nations Population Fond	Mannfjöldasjóður SP
UNRWA	The United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East	Flóttamannastofnun SP fyrir Palestínuflóttamenn
UN WOMEN	United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women	Stofnun SP um kynjafnrétti og valdeflingu kvenna
UTN		Utanríkisráðuneytið
WFP	World Food Programme	Matvælaáætlun SP
WHO	World Health Organization	Alþjóðaheilbrigðismálastofnunin
WTO	World Trade Organization	Alþjóðavískaðskiptastofnunin
VÞT		Vergar þjóðartekjur
ÞSSÍ		Þróunarsamvinnustofnun Íslands

Þingsályktun

um áætlun um alþjóðlega þróunarsamvinnu Íslands 2013–2016.

Alþingi ályktar, sbr. lög um alþjóðlega þróunarsamvinnu Íslands, nr. 121/2008, að á árunum 2013–2016 skuli unnið að þróunarsamvinnu Íslands í samræmi við eftirfarandi áætlun.

Markmið Íslendinga með alþjóðlegri þróunarsamvinnu sé að leggja íslensk lóð á vogar-skálar baráttunnar gegn fátækt og fyrir bættum lífskjörum í fátækustu hlutum heims. Með virkri þátttöku á þessu sviði leitist Ísland við að uppfylla pólitískar og siðferðislegar skyldur sínar sem ábyrg þjóð í samfélagi þjóðanna. Alþjóðleg þróunarsamvinna sé ein af meginstöðum íslenskrar utanríkisstefnu.

Slegið er föstu að barátta gegn fátækt, félagslegu ranglæti, misskiptingu lífsgæða og hungri í heiminum sé áfram þungamiðja í stefnu Íslands á sviði alþjóðlegrar þróunarsamvinnu. Jafnframt verði lögð rík áhersla á mannréttindi, jafnrétti kynjanna, réttindi barna, frið og öryggi. Leitast verði við að tryggja innbyrðis samræmi í utanríkisstefnu Íslands með tilliti til hnattrænna efnahags-, umhverfis- og öryggismála.

Íslensk þróunarsamvinna endurspeglir þannig þau gildi sem íslenskt samfélag stendur fyrir, virðingu fyrir lýðræði og mannréttindum, fjölbreytni mannlífs, umburðarlyndi, réttlæti og samstöðu. Í ljósi þessa verði lögð áhersla á:

- Ábyrgð – að ráðvægni og gagnsæi verði höfð að leiðarljósi í þróunarstarfi og ábyrgð á framkvæmd og árangri starfsins deilt með samstarfsaðilum.
- Árangur – að allir þættir þróunarstarfsins, stjórnun, verklag og aðferðafræði verkefna, stuðli að því að árangur þróunarsamvinnu verði sem mestur.
- Áreiðanleika – að landi og þjóð verði aflað virðingar á alþjóðavettvangi með því að vera faglegur og traustur samstarfsaðili í þróunarstarfi.

Markmið Íslands í þróunarsamvinnu verði að styðja áætlanir um útrýmingu fátæktar á grunni sjálfbærrar þróunar og uppbyggingar á mannauði. Sérstök áhersla verði lögð á mannréttindi, jafnrétti, frið, öryggi og verkefni þar sem íslensk sérþekking og reynsla nýtist.

Framlög.

Íslensk stjórnvöld styðji markmið Sameinuðu þjóðanna (SÞ) um að iðnríki skuli veita sem nemur 0,7% af vergum þjóðartekjum (VÞT) til þróunarsamvinnu. Mörkuð verði sú stefna að Ísland muni á næstu árum skipa sér í hóp þeirra ríkja sem leggja meira en sem nemur 0,7% af VÞT til þróunarsamvinnu. Framfylgt verði eftirfarandi áhersluatriðum:

- Fylgt verði tímasettri áætlun um hækkun framlaga á gildistíma þessarar áætlunar, úr 0,26% í 0,42% af VÞT á tímabilinu 2013–2016, sbr. eftirgreinda töflu.
- Stefnt verði að hækkun framlaga í 0,35% af VÞT árið 2015 og 0,42% af VÞT árið 2016.
- Hraðað verði hækkun framlaga við endurskoðun áætlunarinnar árið 2015.
- Verði hagvöxtur meiri en nú er spáð komi framlögin til endurskoðunar en jafnframt verði tryggt að framlög til þróunarmála verði ekki lægri að raungildi en árið 2013.
- Árið 2017 renni 0,5% af VÞT til þróunarmála og árið 2019 renni 0,7% af VÞT til þróunarmála.
- Framlög til fjárlagaliðar fyrir verkefni félagasamtaka nemi 8% af heildarframlögum árið 2014.
- Sérstakur fjárlagaliður verði fyrir Alþjóðlega jafnréttisskólann í fjárlögum eftir að skólinn er orðinn hluti af neti Háskóla Sameinuðu þjóðanna (HSP) á Íslandi.

Áætlað er að þróun framlaga á gildistíma áætlunarinnar verði sem hér segir:

	VÞT ¹ (m.kr.)	Hlutfall af VÞT (%)	Framlög (m.kr.)
2013	1.663.302	0,26	4.332
2014	1.773.680	0,28	4.966
2015	1.878.238	0,35	6.574
2016	1.930.273	0,42	8.107

¹ Samkvæmt spá Hagstofu Íslands um VÞT, 2. nóvember 2012.

Fylgt verði eftirfarandi áætlun um skiptingu framlaga eftir fjárlagaliðum:

	2013		2014		2015		2016	
	m.kr.	Hlutf.	m.kr.	Hlutf.	m.kr.	Hlutf.	m.kr.	Hlutf.
ÞSSÍ	1.772,6	41%	1.982,5	40%	2.624,3	40%	3.236,4	40%
UTN	2.282,7	53%	2.576,6	52%	3.410,5	52%	4.206,0	52%
<i>Þar af:</i>								
Jarðhitaskóli HSP	249,8	6%	286,5	6%				
Matvæla- og landbúnaðarstofnun SP, FAO	27,2	1%	31,2	1%				
Þróunaráætlun SP, UNDP	42,8	1%	49,1	1%				
Barnahjálp SP, UNICEF	175,1	4%	200,9	4%				
Sjávarútvegsskóli HSP	211,7	5%	242,8	5%				
Landgræðsluskóli HSP	85,1	2%	102,0	2%				
Stofnun SP um kynjajafnrétti og valdeflingu kvenna, UN Women	174,7	4%	200,4	4%				
Mannúðarmál og neyðaraðstoð	262,2	6%	300,8	6%				
Alþjóðabankinn	177,5	4%	203,6	4%				
Umhverfis- og loftslagsmál	80,6	2%	92,5	2%				
Íslensk friðargæsla	195,0	5%	219,4	4%				
Þróunarmál og hjálparstarfsemi, óskipt	206,6	5%	231,0	5%				
Almenn framlög til annarra alþjóðastofnana*	149,4	3%	171,4	3%				
Stofnfjárframlög (IDA, NDF)	245,0	6%	245,0	5%				
Samstarf við frjáls félagasamtök	277,1	6%	397,3	8%	525,9	8%	648,6	8%
Eftirlit Alþingis			9,9	0,2%	13,1	0,2%	16,2	0,2%
SAMTALS	4.332,4		4.966,3		6.574,0		8.107,0	
Hlutfall af VÞT	0,26%		0,28%		0,35%		0,42%	

* Hlutfall framlaga til alþjóðlegra stofnana sem telst til þróunarsamvinnu: Almenn framlög til SP (12%), UNESCO (60%), IAEA (33%), OSE (74%), Alþjóðleg friðargæsla (6%), ILO (60%), WHO (76%) og UNFCCC (61%).

Framkvæmd.

Í þróunarstarfi Íslands verði áhersla lögð á að skerpa sýn og fylgja skýrri forgangsröðun á grundvelli sjálfbærrar þróunar. Framfylgt verði eftirfarandi áhersluatriðum:

I. Áherslusvið, málaflokkar og þverlæg málefni.

1. Fiskimál:

- Öflugt starf verði á vegum fagteymis utanríkisráðuneytisins og Þróunarsamvinnustofnunar Íslands í auðlinda- og umhverfismálum.
- Virk þátttaka verði í stefnumótun alþjóðastofnana varðandi fiskimál.
- Áhersla verði lögð á störf FAO og Alþjóðabankans.
- Þróunarsamvinnustofnun Íslands leggi sérstaka áherslu á fiskimál í Mósambík og Úganda.
- Öflugt starf verði á vegum Sjávarútvegsskóla Háskóla Sameinuðu þjóðanna á Íslandi. Starfsemi skólans verði liður í heildarstefnu Íslands í málaflokknum.

2. Orkumál:

- Öflugt starf verði á vegum fagteymis utanríkisráðuneytisins og Þróunarsamvinnustofnunar Íslands í auðlinda- og umhverfismálum.
- Virk þátttaka verði í stefnumótun alþjóðastofnana varðandi orkumál.
- Rík áhersla verði á samstarfsverkefni Íslands og Alþjóðabankans um þróun jarðhita í Austur-Afríku. Þróunarsamvinnustofnun Íslands er framkvæmdaraðili fyrsta hluta verkefnisins sem snýr að jarðhitaleit og rannsóknum, en NDF kemur að fjármögnun þess til móts við Þróunarsamvinnustofnun Íslands.
- Stuðlað verði að aukinni fjárfestingu ríkja og þróunarstofnana í jarðhitaverkefnum til hagsbóta fyrir þróunarriki.
- Áhersla verði lögð á störf Sameinuðu þjóðanna, Alþjóðabankans, NDF og IRENA.
- Öflugt starf verði á vegum Jarðhitaskóla Háskóla Sameinuðu þjóðanna á Íslandi. Starfsemi skólans verði liður í heildarstefnu Íslands í málaflokknum.

3. Menntun:

- a. Öflugt starf verði á vegum fagteymis utanríkisráðuneytisins og Þróunarsamvinnustofnunar Íslands í félags- og jafnréttismálum.
- b. Sérstök áhersla verði á menntun og fullorðinsfræðslu í öllum samstarfslöndum Þróunarsamvinnustofnunar Íslands.
- c. Samstarf verði við félagasamtök í menntamálum.
- d. Starfsemi Háskóla Sameinuðu þjóðanna á Íslandi á sviði fiskimála, orkumála og landgræðslu verði liður í áherslu á menntun.
- e. Starfsemi Alþjóðlega jafnréttisskólans á Íslandi verði liður í áherslu Íslands á menntun.
- f. Stuðningur verði við UN Women og UNICEF sem lykilstofnanir sem stuðla að menntun stúlkna og kvenna.

4. Heilbrigðismál:

- a. Öflugt starf verði á vegum fagteymis utanríkisráðuneytisins og Þróunarsamvinnustofnunar Íslands í félags- og jafnréttismálum.
- b. Þróunarsamvinnustofnun Íslands leggi áherslu á lýðheilsu og vatns- og hreinlætismál í Malaví og Úganda, sérstaklega mæðra- og ungbarnaheilsu.
- c. Samstarf verði við félagasamtök í heilbrigðismálum.
- d. Samstarf verði við UN Women sem stuðlar að bættri heilsu stúlkna og kvenna.
- e. Stuðningur verði við kyn- og frjósemisheilbrigði og -réttindi, t.d. með framlögum til UNFPA.
- f. Þátttaka verði í samstarfi Norðurlanda um mikilvægi kyn- og frjósemisheilbrigðis og -réttinda.
- g. Stuðningur verði við UNICEF með áherslu á heilsufar barna.

5. Stjórnarfar:

- a. Stuðningur verði við verkefni UN Women í Afganistan og Palestínu.
- b. Stuðningur við verkefni UNRWA.
- c. Framfylgt verði áætlun Íslands um framkvæmd ályktunar öryggisráðs SP nr. 1325 um konur, frið og öryggi 2013–2016.
- d. Nám sérfræðinga frá stríðshrjádum ríkjum verði við Alþjóðlega jafnréttisskólann.
- e. Stuðningur verði við mannúðarstörf alþjóðaráðs Rauða krossins.
- f. Virðing fyrir mannréttindum sé í öndvegi þegar unnið er að uppbyggingu trausts stjórnarfars.

6. Endurreisn:

- a. Framlag verði til samhæfingar endurreisnarstarfs í Afganistan.
- b. Palestínskir flóttamenn verði studdir með framlagi til Sameinuðu þjóðanna (UNRWA/ UNHCR).
- c. Stuðningur verði við samhæfingu mannúðaraðstoðar í Palestínu í samstarfi við OCHA og UNDP.
- d. Stuðningur verði við verkefni UN Women og UNICEF sem stuðla að endurreisn.

7. Jafnréttismál:

- a. Öflugt starf verði á vegum fagteymis utanríkisráðuneytisins og Þróunarsamvinnustofnunar Íslands í félags- og jafnréttismálum.
- b. Sameiginlegri jafnréttisstefnu utanríkisráðuneytisins og Þróunarsamvinnustofnunar Íslands á sviði þróunarsamvinnu 2013–2016 verði framfylgt.
- c. Mótaðar verði verklagsreglur fyrir Þróunarsamvinnustofnun Íslands um framkvæmd jafnréttisstefnu. Verklök áætluð í desember 2013.
- d. Öflugt starf verði á vegum Alþjóðlega jafnréttisskólans á Íslandi.
- e. Alþjóðlegi jafnréttisskólinn verði hluti af neti HSP á tímabilinu og í kjölfarið verði sérstakur fjárlagaliður fyrir framlög til skólans.
- f. Verkefni utanríkisráðuneytisins í kynjaðri hagstjórn og fjárlagagerð 2012–2014 snúi að greiningu á framlögum til þróunarsamvinnu. Verklök áætluð 2014.
- g. Öll tvíhliða þróunarsamvinna og eyrnamerkt framlög verði greind með kynjajafnréttisstíku Þróunarsamvinnunefndar Efnahags- og framfarastofnunarinnar.
- h. Í úttektum á þróunarverkefnum verði lagt sérstakt mat á samþættingu jafnréttissjónarmiða.
- i. Kynjajafnvægi meðal útsendra starfsmanna á vegum Íslensku friðargæslunnar verði viðhaldið.

- j. Mannauðsstefnu og jafnréttisáætlunum utanríkisráðuneytisins og Þróunarsamvinnustofnunar Íslands verði framfylgt.
- k. Unnið verði markvisst að jafnréttismálum og framgangi ályktana öryggisráðs SP um konur, frið og öryggi á vettvangi alþjóðastofnana.
- l. Framlög verði veitt til verkefna sem hafa kynjajafnrétti og valdeflingu kvenna að meginmarkmiði, svo sem á vegum UN Women og UNFPA.
- m. Stuðningur við verkefni er varða baráttuna gegn mansali.
- n. Endurskoðun verði á áætlun Íslands um framkvæmd ályktunar öryggisráðs Sameinuðu þjóðanna nr. 1325 um konur, frið og öryggi. Verklok áætluð í mars 2015.
- o. Endurskoðun verði á sameiginlegri jafnréttisstefnu utanríkisráðuneytisins og Þróunarsamvinnustofnunar Íslands á sviði þróunarsamvinnu. Verklok áætluð 2014.

8. Umhverfismál:

- a. Öflugt starf verði á vegum fagteymis utanríkisráðuneytisins og Þróunarsamvinnustofnunar Íslands í auðlinda- og umhverfismálum.
- b. Mótun sameiginlegrar umhverfisstefnu utanríkisráðuneytisins og Þróunarsamvinnustofnunar Íslands á sviði þróunarsamvinnu 2013–2016. Verklok áætluð í apríl 2013.
- c. Sérstaklega verði fjallað um sjálfbærni í umhverfismálum við undirbúning og framkvæmd þróunarverkefna.
- d. Öll tviðliða þróunarsamvinna og eyrnamerkt framlög verði greind með umhverfisstiku Þróunarsamvinnunefndar Efnahags- og framfarastofnunarinnar.
- e. Virk þátttaka verði í störfum alþjóðastofnana á sviði endurnýjanlegra orkugjafa og fiskimála.
- f. Öflug starfsemi verði á vegum Jarðhitaskóla, Sjávarútvegsskóla og Landgræðsluskóla Háskóla Sameinuðu þjóðanna auk Alþjóðlega jafnréttisskólans á Íslandi.
- g. Framlag verði til sjóða á vegum Sameinuðu þjóðanna sem styrkja loftslagsverkefni í fátækustu þróunarlöndunum.
- h. Áhersla verði lögð á þátttöku kvenna og samþættingu kynjasjónarmiða þegar veitt eru framlög til loftslagstengdra þróunarverkefna.
- i. Endurskoðun verði á sameiginlegri umhverfisstefnu utanríkisráðuneytisins og Þróunarsamvinnustofnunar Íslands á sviði þróunarsamvinnu. Verklok áætluð 2015.

II. Neyðar- og mannúðaraðstoð.

1. Stefnumótun og stuðningur við félagasamtök:

- a. Framlög af sérstökum fjárlagalið um samstarf við félagasamtök nemi 8% af heildarframlögum árið 2014.
- b. Fylgt verði núverandi verklagsreglum um umsóknir og styrkveitingar.
- c. Ítarleg endurskoðun verði á verklagsreglum. Verklok áætluð í desember 2013.
- d. Ísland taki virkan þátt í alþjóðlegu samkomulagi um góða starfshætti í mannúðaraðstoð og vinni skipulega samkvæmt verklagi og viðmiðum þess.
- e. Stefna í neyðar- og mannúðarmálum mótuð. Verklok áætluð 2014.

2. Stuðningur við skrifstofu Sameinuðu þjóðanna í mannúðarmálum (OCHA):

- a. Regluleg framlög verði til OCHA. Sérstök framlög verði skapist ófyrirséð þörf.
- b. Skammtíma störf sérfræðinga á vegum utanríkisráðuneytisins verði fyrir OCHA á vettvangi.
- c. Þátttaka í viðbragðssamráði á vegum OCHA.
- d. Virk þátttaka verði í málefnavinnu Norðurlanda um neyðaraðstoð Sameinuðu þjóðanna.

3. Stuðningur við Neyðarsjóð Sameinuðu þjóðanna (CERF):

- a. Regluleg framlög verði til CERF.
- b. Virk þátttaka verði í málefnavinnu Norðurlanda um neyðaraðstoð Sameinuðu þjóðanna.

4. Stuðningur við matvælaáætlun Sameinuðu þjóðanna (WFP):

- a. Framlög verði til neyðaraðstoðar WFP þar sem þörf skapast.
- b. Skammtíma störf sérfræðinga á vegum utanríkisráðuneytisins verði fyrir WFP á vettvangi.
- c. Störf ungra íslenskra sérfræðinga verði fyrir WFP á vettvangi.
- d. Virk þátttaka verði í málefnavinnu Norðurlanda um WFP.
- e. Þátttaka í viðbragðssamráði á vegum WFP.

III. Lönd og landsvæði.**1. Afganistan:**

- a. Gerð verði aðgerðaáætlun fyrir Afganistan 2013–2016. Verklök áætluð í apríl 2013.
- b. Íslendingar taki þátt í norrænu samstarfi um málefni Afganistan.
- c. Stuðlað verði að betri samhæfingu aðstoðar alþjóðasamfélagsins.
- d. Unnið verði að málefnum kvenna.
- e. Neyðar- og mannúðaraðstoð verði á vegum alþjóðastofnana og félagasamtaka.
- f. Stutt verði við áframhaldandi uppbyggingu í Afganistan eftir 2014.
- g. Aðgerðaáætlun fyrir Afganistan verði endurskoðuð. Verklök áætluð 2014.

2. Malaví:

- a. Samstarfsáætlun Íslands og Malaví 2012–2016 verði framfylgt.
- b. Félagslegir innviðir: Áhersla verði lögð á menntun, lýðheilsu og vatns- og hreinlætismál.
- c. Samstarfsáætlun Íslands og Malaví verði endurskoðuð. Verklök áætluð 2014.

3. Mósambík:

- a. Gerð verði samstarfsáætlun Íslands og Mósambík. Verklök áætluð í júní 2013.
- b. Auðlindir og félagslegir innviðir: Áhersla verði lögð á fiskimál og menntun.
- c. Samstarfsáætlun Íslands og Mósambík verði endurskoðuð. Verklök áætluð 2015.

4. Palestína:

- a. Aðgerðaáætlun fyrir Palestínu 2013–2016 verði framfylgt.
- b. Neyðar- og mannúðaraðstoð verði á vegum alþjóðastofnana og félagasamtaka.
- c. Fjármagni verði varið til aðstoðar flóttamönnum, svo sem með útsendum sérfræðingum og/eða framlögum til UNRWA.
- d. Fjármagni verði varið til aðstoðar konum og börnum, svo sem með útsendum sérfræðingum og/eða framlögum til starfsemi UN Women og UNICEF í Palestínu.
- e. Stuðningur verði við þekkingaruppbyggingu á sviði almannavarna.
- f. Aðgerðaáætlun fyrir Palestínu verði endurskoðuð. Verklök áætluð 2014.

5. Úganda:

- a. Gerð verði samstarfsáætlun Íslands og Úganda. Verklök áætluð í júní 2013.
- b. Auðlindir og félagslegir innviðir: Áhersla verði lögð á fiskimál, menntun og byggðapróun.
- c. Samstarfsáætlun Íslands og Úganda verði endurskoðuð. Verklök áætluð 2015.

IV. Stofnanir.**1. Alþjóðabankinn:**

- a. Ísland taki þátt í 17. endurfjármögnun IDA.
- b. Afgreiðsla verði á hlut Íslands í hlutafjáraukningu Alþjóðabankans.
- c. Þátttaka verði í alþjóðlegu samstarfi um málefni hafsins.
- d. Stutt verði við verkefni á sviði fiskimála.
- e. Stutt verði við verkefni á sviði orkumála (ESMAP).
- f. Samstarfsverkefni Íslands og Alþjóðabankans um þróun jarðhita í Austur-Afríku. Þróunarsamvinnustofnun er framkvæmdaraðili fyrsta hluta verkefnisins sem snýr að jarðhitaleit og rannsóknum, en NDF kemur að fjármögnun þess til móts við Þróunarsamvinnustofnun Íslands.
- g. Stutt verði við verkefni á sviði jafnréttismála.
- h. Virk þátttaka verði í málefnavinnu kjördæmis Norðurlanda og Eystrasaltsríkja í stjórn bankans.
- i. Þátttaka verði í samstarfsverkefni Norðurlandanna á sviði mannréttindamála.
- j. Seti í þróunarnefnd Alþjóðabankans og Alþjóðagjaldeyrissjóðsins árið 2014 fyrir hönd kjördæmis Norðurlanda og Eystrasaltsríkja.

2. UNICEF:

- a. Regluleg framlög verði til UNICEF.
- b. Störf íslenskra sérfræðinga verði á vettvangi.
- c. Fylgt verði samstarfssamningi um skammtímastörf sérfræðinga vegna neyðarverkefna.
- d. Virk þátttaka verði í málefnavinnu Norðurlanda um UNICEF.

- e. Störf ungra íslenskra sérfræðinga verði fyrir UNICEF á vettvangi.
- f. Stuðningur verði við samstarfsverkefni UNICEF og UNFPA um afnám limlestinga á kynfærum stúlkna og kvenna.
- g. Samstarf verði við landsnefnd UNICEF á Íslandi.

3. *UN Women:*

- a. Regluleg framlög verði til UN Women.
- b. Störf íslenskra sérfræðinga verði á vettvangi.
- c. Virk þátttaka verði í málefnavinnu um jafnréttismál á vettvangi Sameinuðu þjóðanna.
- d. Störf ungra íslenskra sérfræðinga verði fyrir UN Women á vettvangi.
- e. Stuðningur verði við styrktarsjóð á vegum UN Women til afnáms ofbeldis gegn konum.
- f. Samstarf verði við landsnefnd UN Women á Íslandi.
- g. Þátttaka verði í samstarfi Norðurlanda um UN Women.
- h. Seta í stjórn UN Women árið 2014.

4. *Háskóli Sameinuðu þjóðanna (HSP):*

- a. Virk starfsemi Jarðhitaskóla HSP á Íslandi og námskeiðahald á hans vegum í þróunarlöndum.
- b. Virk starfsemi Sjávarútvegsskóla HSP á Íslandi og námskeiðahald á hans vegum í þróunarlöndum.
- c. Virk starfsemi Landgræðsluskóla HSP á Íslandi og námskeiðahald á hans vegum í þróunarlöndum.
- d. Áfram verði unnið að því að Alþjóðlegi jafnréttisskólinn verði hluti af neti HSP á Íslandi.
- e. Áfram verði unnið að undirbúningi að framtíðarfyrirkomulagi starfsemi Háskóla Sameinuðu þjóðanna á Íslandi.

Alþjóðlegt samstarf og viðmið.

Þúsaldarmarkmið Sameinuðu þjóðanna og alþjóðlegar samþykktir um þróunarsamvinnu sem íslensk stjórnvöld eru aðili að verði nú sem fyrr leiðarljós þróunarsamvinnu Íslands. Framfylgt verði eftirfarandi áhersluatriðum:

1. *Sameinuðu þjóðirnar:*

- a. Sérstök áhersla verði lögð á samstarf við undir- og sérstofnanir Sameinuðu þjóðanna sem sinna áherslumálum Íslands.
- b. Virk þátttaka verði í málefnavinnu gagnvart Sameinuðu þjóðunum á vegum utanríkisráðuneytisins og fastanefnda.
- c. Virk þátttaka verði í málefnavinnu um þau markmið sem taka við af Þúsaldarmarkmiðum SP.
- d. Virkt samstarf verði við Félag Sameinuðu þjóðanna á Íslandi.

2. *OECD-samstarf:*

- a. Ísland verði aðili að DAC, Þróunarsamvinnunefnd OECD, á framkvæmdatímabili áætlunarinnar.
- b. Fyrirkomulag rekstrar og bókhalds vegna þróunarframlaga fylgi reglum DAC.

3. *Parísaryfirlýsingin, Accra-aðgerðaáætlunin og Búsanyfirlýsingin:*

- a. Mótuð verði tímasett markmið í þróunarsamvinnu Íslands með tilliti til Parísaryfirlýsingarinnar, Accra-aðgerðaáætlunarinnar og Búsanyfirlýsingarinnar. Verklök áætluð í september 2013.
- b. Virk þátttaka verði í starfi DAC um skilvirkni og árangur á sviði þróunarsamvinnu.

Stefnumörkun, innra og ytra starf.

Framfylgt verði eftirfarandi áhersluatriðum:

1. *Stefnumörkun og eftirlit:*

- a. Endurskoðuð áætlun um alþjóðlega þróunarsamvinnu Íslands 2015–2018 verði lögð fyrir Alþingi fyrir árið 2015.
- b. Utanríkisráðherra gefi skýrslu til Alþingis um framkvæmd áætlunarinnar á árinu 2015.
- c. Regluleg skýrslugjöf verði til utanríkisráðgjafar og fjárlaganefndar.
- d. Aukin eftirfylgni verði á vegum Alþingis með framkvæmd áætlunarinnar, svo sem með eftirlitsstarfi á vettvangi.
- e. Sérstakur fjárlagaliður verði fyrir eftirlitsstarf Alþingis.

2. *Árangur og eftirfylgni:*

- a. Sérstök áætlun verði gerð til að bæta eftirlit og úttektir með alþjóðlegri þróunarsamvinnu Íslands. Þannig verði fylgst með kerfisbundnum hætti með reglulegum úttektum á verkefnum og starfsemi þeirra aðila sem framkvæma þróunarverkefni. Á jafnt við um alþjóðastofnanir, Þróunarsamvinnustofnun Íslands og félagasamtök.
- b. Verklagsreglum um umsjón og eftirlit með samningum á vegum utanríkisráðuneytisins og Þróunarsamvinnustofnunar Íslands verði framfylgt.
- c. Óháð úttekt verði framkvæmd á starfi skóla HSP á Íslandi og árangri þeirra hvað varðar framfarir í þróunarlöndum.
- d. Þróunarsamvinnustofnun Íslands gefi ársfjórðungslega skýrslu til utanríkisráðuneytisins um framvindu og ráðstöfun fjármuna.
- e. Reglulega verði óháðar úttektir framkvæmdar á verkefnum Þróunarsamvinnustofnunar Íslands.

3. *Samspil tvíhliða og marghliða þróunarsamvinnu:*

- a. Öflugt starf fagteyma utanríkisráðuneytisins og Þróunarsamvinnustofnunar Íslands á eftirfarandi sviðum til eflingar tvíhliða og marghliða samvinnu: i) félags- og jafnréttismál; ii) auðlinda- og umhverfismál; iii) verklag og eftirlit.
- b. Sameiginlegri jafnréttisstefnu utanríkisráðuneytisins og Þróunarsamvinnustofnunar Íslands á sviði þróunarsamvinnu verði framfylgt.
- c. Gerð verði greining á möguleikum hvað varðar samræmi í stefnumótun íslenskra stjórnvalda til aðstoðar þróunarlöndum. Verklök áætluð 2014.

4. *Val á samstarfslöndum:*

Unnin verði greining á núverandi og mögulegum samstarfslöndum Íslands. Verklök áætluð í september 2014.

5. *Mannauðsstjórn:*

- a. Sameiginlegri mannaúðsstefnu utanríkisráðuneytisins og Þróunarsamvinnustofnunar Íslands vegna starfa að þróunarmálum verði framfylgt.
- b. Haldnir verði sameiginlegir málfundir og námskeið á vegum utanríkisráðuneytisins og Þróunarsamvinnustofnunar Íslands.
- c. Hlutur kvenna og karla verði jafnaður samkvæmt mannaúðsstefnu í þróunarsamvinnu og jafnréttisáætlunum utanríkisráðuneytisins og Þróunarsamvinnustofnunar Íslands.

6. *Samstarf við frjáls félagasamtök:*

- a. Framlög til fjárlagaliðar fyrir verkefni félagasamtaka fari hækkandi og nemi 8% af heildarframlögum árin 2014–2016.
- b. Fylgt verði sameiginlegum verklagsreglum og eitt umsóknarferli verði fyrir allt samstarf stjórnvalda og félagasamtaka.
- c. Rammasamningar verði gerðir við stærri félagasamtök og möguleikar á nýliðastyrkjum skoðaðir. Verklök áætluð í september 2013.
- d. Skoðaður verði möguleiki á að veita ákveðið hlutfall af árlegum framlögum til félagasamtaka til kynningar- og málsvarastarfs. Verklök áætluð í september 2013.
- e. Stjórnvöld leggi sig fram um að eiga góð samskipti við félagasamtök.
- f. Félagasamtök sæti úttektum og öðrum eftirlitsaðgerðum sem fylgt er í þróunarstarfi.

7. *Samstarf við háskólasamfélagið:*

Áherslum um samstarf stjórnvalda og háskólasamfélagsins á sviði þróunarsamvinnu verði framfylgt.

8. *Kynning og umfjöllun:*

- a. Fylgt verði árlegri sameiginlegri kynningaráætlun utanríkisráðuneytisins og Þróunarsamvinnustofnunar Íslands.
- b. Ráðstefnur og málþing verði skipulögð í samráði við félagasamtök og háskólasamfélagið.
- c. Utanríkisráðuneytið og Þróunarsamvinnustofnun Íslands láti gera skoðanakönnun á þekkingu og viðhorfi almennings til þróunarsamvinnu. Verklök áætluð 2013.
- d. Haldnir verði opnir fundir um opinbert þróunarstarf Íslands.

9. Þátttaka einkaaðila:

- a. Unnin verði greining á möguleikum íslenskra aðila til þátttöku í uppbyggingu atvinnuvega í þróunarlöndum. Verklok áætluð í apríl 2013.
- b. Niðurstöður greiningarinnar verði kynntar íslenskum aðilum.

Samþykkt á Alþingi 21. mars 2013.

UTANRÍKISRÁÐUNEYTIÐ